

Kaupunginvaltuusto

Pöytäkirja

Aika 13.11.2023 18:00 - 20:19
Paikka Kaupungintalo, valtuustosali

	Nimi	Tehtävä	Lisätieto
Osallistujat	Rostedt Juha	kv:n puheenjohtaja	
	Falk Sonja	kv:n 1. varapuheenjohtaja	
	Lehto Rami	kv:n 2. varapuheenjohtaja	
	Komu Pekka	kv:n 3. varapuheenjohtaja	
	Aaltonen Kalle	valtuutettu	
	Arvaja Pertti	valtuutettu	
	Bruneau Milla	valtuutettu	
	Elomaa Ville-Veikko	valtuutettu	
	Harmaala Miina	valtuutettu	
	Heromaa-Karjalainen Siru	valtuutettu	
	Hildén Sirkku	valtuutettu	
	Hälinen Ville	valtuutettu	
	Kaasinen Hannu	valtuutettu	
	Kaikkonen Jouni	valtuutettu	poistui klo 19.11 §:n 115 käsittelyn aikana
	Karjalainen Pasi	valtuutettu	
	Kastehelmi Minerva	valtuutettu	
	Kiljunen Raimo	valtuutettu	
	Kupiainen Anna Kaisa	valtuutettu	
	Laakso Jetta	valtuutettu	
Lampinen Minna	valtuutettu		
Lientola Elisa	valtuutettu		

Lindqvist Marko	valtuutettu
Liukkonen Niko	valtuutettu
Markkanen Marju	valtuutettu
McCarron Francis	valtuutettu
Nieminen Erkki	valtuutettu
Nieminen Mira	valtuutettu
Niinistö Sari	valtuutettu
Närhi Anita	valtuutettu
Oksanen Reijo	valtuutettu
Pakkanen Lasse	valtuutettu
Putula Toni	valtuutettu
Puusaari Riina	valtuutettu
Pykäläinen Jari	valtuutettu
Pääatalo Oskari	valtuutettu
Rahkonen Hannu	valtuutettu
Rantanen Ida	valtuutettu
Ripatti Tapani	valtuutettu
Rissanen Jari	valtuutettu
Ruhberg Jukka	valtuutettu
Ruuska Sinikka	valtuutettu
Saloranta Tuija	valtuutettu
Seesvaara Eero	valtuutettu
Talja Martti	valtuutettu
Tapiola Juha	valtuutettu
Tuomaila Pasi	valtuutettu
Tuomi Maarit	valtuutettu
Vaara Ulla	valtuutettu
Vahter Merja	valtuutettu
Wallenius Jani	valtuutettu
Viinikka Anneli	valtuutettu

Viljamaa Juha	valtuutettu	poistui esteellisenä §:n 106 käsittelyn ja päätöksenteon ajaksi klo 18.14-18.18
Virta Sanna	valtuutettu	
Sairomaa Tomi	varavaltuutettu	valtuutettu Maria Mäkysen tilalla
Salminen Vilma	varavaltuutettu	valtuutettu Eveliina Aaltosen tilalla
Koskinen Lasse	varavaltuutettu	valtuutettu Tuomas Sorsan tilalla
Suontama Sami	varavaltuutettu	valtuutettu Jorma Ratian tilalla
Uosukainen Kimi	varavaltuutettu	valtuutettu Mika Karin tilalla
Similä Neea	varavaltuutettu	valtuutettu Ville Skinnarin tilalla
Uhrman Jani	varavaltuutettu	saapui valtuutettu Jouni Kaikkosen tilalle klo 19.11 §:n 115 käsittelyn aikana
Parviainen Mona	nuorisovaltuuston edustaja	
Mäkinen Mika	kaupunginjohtaja	
Alm Sari	konsernipalvelujohtaja	
Alho Olli	kaupunkikehitysjohtaja	
Granqvist Tiina	sivistysjohtaja	
Virkkunen Pekka	lakiasiainjohtaja	
Hämäläinen Veera	viestintäjohtaja	
Kovero Anniina	hallintojohtaja, pöytäkirjanpitäjä	

	Nimi	Tehtävä	Lisätieto
Poissa	Aaltonen Eveliina	valtuutettu	
	Kari Mika	valtuutettu	
	Mäkynen Maria	valtuutettu	
	Ratia Jorma	valtuutettu	
	Skinnari Ville	valtuutettu	
	Sorsa Tuomas	valtuutettu	

Kaupunginvaltuuston puolesta

Juha Rostedt

Anniina Kovero

Pöytäkirja on tarkastettu ja hyväksytty.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Martti Talja

Pasi Tuomaila

Pöytäkirja on ollut nähtävillä Lahden kaupungin yleisessä tietoverkossa osoitteessa

<http://www.lahti.fi> 22.11.2023

Anniina Kovero

hallintojohtaja

§	Otsikko	Sivu
§ 101	Laillisuus ja päätösvaltaisuus	6
§ 102	Pöytäkirjan tarkastajat	7
§ 103	Sidonnaisuuksien ilmoittaminen	8
§ 104	Kaupunginhallituksen ja kaupunginvaltuuston kokous- ja seminaariaikataulu 2024	12
§ 105	Talouden ja toiminnan seurantaraportti 1.1.-30.9.2023	15
§ 106	Takauksen antaminen Lahden Pysäköinti Oy:n lainalle ja vastavakuudesta päättäminen	16
§ 107	Seitsemän uuden luonnonsuojelualueen perustaminen	23
§ 108	Eron myöntäminen Katariina Bromanille tarkastuslautakunnan varajäsenen tehtävästä ja uuden varajäsenen valitseminen	35
§ 109	Eron myöntäminen Antti Laakoselle sivistyslautakunnan varajäsenen luottamustoimesta ja uuden varajäsenen valitseminen	42
§ 110	Valtuustoaloite: Tekojääkentän rakentaminen kauppatorille	47
§ 111	Valtuustoaloite: Lahden kaupunki aloittaa kokeilun, jossa kännykät jätetään kaikissa Lahden kouluissa kännykkäparkkeihin	51
§ 112	Valtuustoaloite: Puistoruokailun järjestäminen kesäaikana alle 16-vuotiaille	58
§ 113	Valtuustoaloite: Lahden kaupungista imetysmyönteinen työpaikka	75
§ 114	Valtuustoaloite: Lahden kaupunki järjestää kouluissaan opetuksenaan tietoa oppilailleen uudesta seksuaalirikoslainsäädännöstä	80
§ 115	Valtuustoaloite: Lahden keskustan katujenhoitoon kävelyn laatuvaylät	93
§ 116	Vuoden 2024 tuloveroprosentista ja kiinteistöveroprosenteista päättäminen	102
§ 117	Valtuustoaloite: Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustoimikunnan perustaminen	109
§ 118	Parlamentaarisen työryhmän esitys Lahden kaupungin toiminnan ja talouden tasapaino-ohjelmaksi vuosina 2024-2027	119
§ 119	Kokouksessa jätetyt valtuustoaloitteet	123

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja

nro 8

Lahden kaupunki, Kaupunginvaltuusto, 13.11.2023

§ 101

Laillisuus ja päätösvaltaisuus

Tämän kokouksen kokouskutsut oli julkaistu Lahden kaupungin yleisessä tietoverkossa 2.11. ja 8.11.2023. Kokouskutsut oli mainittuina päivinä toimitettu valtuutetuille ja kaupunginhallituksen jäsenille sekä kaupunginjohtajalle, kaupunginjohtajan varamiehelle, lakiasiainjohtajalle, palvelualuejohtajille ja nuorisovaltuuston edustajalle. Kun lisäksi nimenhuudossa todettiin saapuvilla olevan 59 valtuutettua, kokous todettiin laillisesti kokoon kutsutuksi ja päätösvaltaiseksi.

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja
Lahden kaupunki, Kaupunginvaltuusto, 13.11.2023

nro 8

§ 102

Pöytäkirjan tarkastajat

Puheenjohtajan ehdotuksesta tämän pöytäkirjan tarkastajiksi valittiin valtuutetut Martti Talja ja Pasi Tuomaila.

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja

nro 8

Lahden kaupunki, Kaupunginvaltuusto, 13.11.2023

§ 103

Sidonnaisuuksien ilmoittaminen

286/00.00.03.00/2023

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Tarkastusjohtaja, Reijo Ollikka, p. 050 559 4016

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Tarkastuslautakunta

Päätösehdotus

Kaupunginvaltuusto merkitsee liitteenä olevat sidonnaisuusilmoitukset ja sidonnaisuusilmoituksissa tapahtuneet muutokset tiedoksi.

Perusteluosa / aiempi käsittely

Lahden kaupunki, Tarkastuslautakunta, 11.10.2023

§ 70

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Tarkastusjohtaja Ollikka Reijo

Päätösehdotus

Tarkastuslautakunta:

1. saattaa valtuustolle tiedoksi Sini Sulan, Ville Nikkilän, Milla Bruneaun, Jani Walleniuksen, Francis McCarronin, Kalle Aaltosen, Hannu Rahkosen, Juha Rostedtin, Mira Niemisen, Sari Niinistön, Maria Mäkysen, Elisa Lientolan ja Martti Taljan sidonnaisuuksia koskevat muutosilmoitukset

(liite),

2. saattaa valtuustolle tiedoksi Pekka Timosen ja Petri Honkasen tietojen poistamisen sidonnaisuusrekisteristä heidän kuntalain 84 §:ssä tarkoitetun tehtävänsä päättymisen johdosta.

Perusteluosa

Kunnan luottamushenkilön ja viranhaltijan on kuntalain 84 §:n mukaisesti tehtävä sidonnaisuusilmoitus johtotehtävistään sekä luottamustoimistaan elinkeinotoimintaa harjoittavissa yrityksissä ja muissa yhteisöissä, merkittävästä varallisuudestaan sekä muistakin sidonnaisuuksista, joilla voi olla merkitystä luottamus- ja virkatehtävien hoitamisessa.

Velvollisuus ilmoittaa sidonnaisuuksista koskee kaupunginhallituksen ja maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) tarkoitettuja tehtäviä hoitavan toimielimen jäseniä, valtuuston ja lautakunnan puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajia, kaupunginjohtajaa, sekä kunnanhallituksen ja lautakunnan esittelijää. Ilmoitus on tehtävä kahden kuukauden kuluessa siitä, kun henkilö on tehtävänsä valittu. Henkilön on myös ilmoitettava viivytyksettä sidonnaisuuksissa tapahtuneet muutokset.

Kunnan on pidettävä sidonnaisuuksista rekisteriä yleisessä tietoverkossa, jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu. Ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvan luottamustoimen tai tehtävän päättyessä henkilöä koskevat tiedot on poistettava rekisteristä ja tietoverkosta.

Tarkastuslautakunnan 31.8.2021 hyväksymän arviointisuunnitelman mukaan saapuneet uudet sidonnaisuusilmoitukset, muutokset ja täydennykset tuodaan tarkastuslautakunnan käsiteltäväksi ilmoitusta seuraavassa kokouksessa. Sidonnaisuusilmoitukset tai niissä

tapahtuneet muutokset saatetaan valtuustolle tiedoksi kaksi kertaa vuodessa, keväällä ja syksyllä.

Valtuusto on 24.4.2023 merkinnyt siihen mennessä tehdyt sidonnaisuusilmoitukset tiedoksi. Tämän jälkeen on tarkastuslautakunta kokouksissaan käsitellyt seuraavat sidonnaisuuksia koskevat ilmoitukset:

- Sini Sulka, muutosilmoitus 4.4.2023
- Ville Nikkilä, muutosilmoitus 12.4.2023
- Milla Bruneau, muutosilmoitus 24.4.2023
- Jani Wallenius, muutosilmoitus 26.4.2023
- Francis McCarron, muutosilmoitus 29.5.2023
- Kalle Aaltonen, muutosilmoitus 16.6.2023
- Hannu Rahkonen, muutosilmoitus 21.6.2023
- Juha Rostedt, muutosilmoitus 21.6.2023
- Mira Nieminen, muutosilmoitus 9.8.2023
- Sari Niinistö, muutosilmoitus 31.8.2023
- Maria Mäkynen, muutosilmoitus 1.9.2023
- Elisa Lientola, muutosilmoitus 1.9.2023
- Martti Talja, muutosilmoitus 4.9.2023

Pekka Timosen ja Petri Honkasen sidonnaisuusilmoitukset tulee poistaa sidonnaisuusrekisteristä heidän kuntalain 84 §:ssä tarkoitetun tehtävänsä päättymisen johdosta.

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja

nro 8

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

-

Liitteet

1 Sidonnaisuusilmoitukset, tiedoksi valtuusto syksy 2023

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja

nro 8

Lahden kaupunki, Kaupunginvaltuusto, 13.11.2023

§ 104

Kaupunginhallituksen ja kaupunginvaltuuston kokous- ja seminaariaikataulu 2024

4691/00.01.02.05/2023

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Hallintojohtaja Anniina Kovero, p. 044 716 1416

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginhallitus

Päätösehdotus

Kaupunginvaltuusto päättää, että kaupunginvaltuuston vuoden 2024 kokoukset pidetään, jollei kaupunginvaltuusto jonkin kokouksen osalta toisin päättä, kaupungintalon valtuustosalissa (Harjukatu 31) ja lisäksi puheenjohtajan niin päättäessä sähköisenä kokouksena liitteen mukaisesti klo 18.00 alkaen.

Perusteluosa / aiempi käsittely

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 30.10.2023

§ 346

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Mäkinen Mika

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää, että kaupunginhallituksen vuoden 2024 kokoukset pidetään, jollei kaupunginhallitus jonkin kokouksen osalta

toisin päättää, kaupungintalon kaupunginhallituksen salissa (Harjukatu 31) ja lisäksi puheenjohtajan niin päättäessä sähköisenä kokouksena liitteen mukaisesti kello 15.30 alkaen, kuitenkin siten, että kaupunginvaltuuston kokouspäivinä kokous alkaa klo 14.30.

Kaupunginhallitus tekee kaupunginvaltuustolle seuraavan ehdotuksen:

"Kaupunginvaltuusto päättää, että kaupunginvaltuuston vuoden 2024 kokoukset pidetään, jollei kaupunginvaltuusto jonkin kokouksen osalta toisin päättää, kaupungintalon valtuustosalissa (Harjukatu 31) ja lisäksi puheenjohtajan niin päättäessä sähköisenä kokouksena liitteen mukaisesti klo 18.00 alkaen."

Perusteluosa

Hallintosäännön yleisten määräysten II luvun 10 §:n mukaan toimitellaan päätetään kokouksensa ajankohdasta ja paikasta.

Esityslistan liitteenä on ehdotus kaupunginhallituksen, jaostojen ja kaupunginvaltuuston vuoden 2024 kokous-, iltakoulu- ja seminaariaikataulusta.

Muutoksenhaku

Kunnallisvalitus

Toimenpiteet

Kh: yleiskirje, intraan, kv

Kv: yleiskirje, intraan

Liitteet

2 Kokousaikataulu 2024 KV, KH, jaostot

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja

nro 8

Lahden kaupunki, Kaupunginvaltuusto, 13.11.2023

§ 105

Talouden ja toiminnan seurantaraportti 1.1.-30.9.2023

1387/02.00.01.00/2023

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Talousjohtaja Tiina Mörsky p. 050 383 6502

Controller Minna Vilen p. 044 790 9329

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginhallitus

Päätösehdotus

Kaupunginvaltuusto merkitsee Lahden kaupungin talouden ja toiminnan seurantaraportin 1.1.-30.9.2023 tiedokseen.

Perusteluosa / aiempi käsittely

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 30.10.2023

§ 348

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Mäkinen Mika

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus merkitsee Lahden kaupungin talouden ja toiminnan seurantaraportin 1.1.-30.9.2023 tiedokseen.

Samalla kaupunginhallitus tekee kaupunginvaltuustolle seuraavan

ehdotuksen:

”Kaupunginvaltuusto merkitsee Lahden kaupungin talouden ja toiminnan seurantaraportin 1.1.-30.9.2023 tiedokseen.”

Perusteluosa

Konsernipalvelut on valmistellut talouden ja toiminnan seurantaraportin 1.1.-30.9.2023. Neljännesvuosittain raporttiin liitetään myös Lahti-konsernin välitilinpäättös ja tytäryhteisöjen osavuositarkastukset.

Kaupunginhallitus merkitsee asian tiedokseen ja lähettää sen edelleen kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Kh: Kv

Kv: -

Liitteet

3 Talouden ja toiminnan seurantaraportti tammi-syyskuu 2023

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja

nro 8

Lahden kaupunki, Kaupunginvaltuusto, 13.11.2023

§ 106

Takauksen antaminen Lahden Pysäköinti Oy:n lainalle ja vastavakuudesta päättäminen
4709/02.02.04.00/2023

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Rahoituspäällikkö Päivi Väisänen, p. 044 716 1428

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Merkittiin pöytäkirjaan, että valtuutettu Juha Viljamaa esteellisenä poistui kokoushuoneesta asian käsittelyn ja päätöksenteon ajaksi (Kuntalaki 97.1 §).

Esittelijä

Kaupunginhallitus

Päätösehdotus

Kaupunginvaltuusto päättää, että Lahden kaupunki antaa Päijät-Hämeen Osuuspankille omavelkaisen, enintään 80 %:n takauksen, Lahden Pysäköinti Oy:n investoinnin rahoittamiseen otettavalle lainalle. Lainan määrä on enintään 6 450 000,00 euroa ja laina-aika enintään 20 vuotta. Takaus on enintään 80 %:a lainan määrästä eli 5 160 000,00 euroa.

Kaupunginvaltuusto päättää hyväksyä takauksen vastavakuudeksi Lahden Pysäköinti Oy:n yleispanttaussitoumuksen mukaiset vahvistetut kiinnitykset Lahden Toriparkin vuokraoikeuteen ja vuokra-alueella sijaitseviin ja yhtiön omistamiin rakennuksiin yhteensä 13,0 milj. euroa.

Kaupunginvaltuusto päättää, että kaupunki perii Lahden Pysäköinti Oy:ltä antamansa takauksen kattaman lainapääoman jäljellä olevasta

määrästä vuotuisen takausprovisio 0,6 %. Takausprovisio peritään lainan noston yhteydessä ja sen jälkeen vuosittain nostopäivää vastaavana päivänä.

Perusteluosa / aiempi käsittely

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 30.10.2023

§ 350

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Mäkinen Mika

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus tekee kaupunginvaltuustolle seuraavan ehdotuksen:

"Kaupunginvaltuusto päättää, että Lahden kaupunki antaa Päijät-Hämeen Osuuspankille omavelkaisen, enintään 80 %:n takauksen, Lahden Pysäköinti Oy:n investoinnin rahoittamiseen otettavalle lainalle. Lainan määrä on enintään 6 450 000,00 euroa ja laina-aika enintään 20 vuotta. Takaus on enintään 80 %:a lainan määrästä eli 5 160 000,00 euroa.

Kaupunginvaltuusto päättää hyväksyä takauksen vastavakuudeksi Lahden Pysäköinti Oy:n yleispanттаussitoumuksen mukaiset vahvistetut kiinnitykset Lahden Toriparkin vuokraoikeuteen ja vuokra-alueella sijaitseviin ja yhtiön omistamiin rakennuksiin yhteensä 13,0 milj. euroa.

Kaupunginvaltuusto päättää, että kaupunki perii Lahden Pysäköinti Oy:ltä antamansa takauksen kattaman lainapääoman jäljellä olevasta määrästä vuotuisen takausprovisio 0,6 %. Takausprovisio peritään

lainan noston yhteydessä ja sen jälkeen vuosittain nostopäivää vastaavana päivänä.”

Perusteluosa

Lahden Pysäköinti Oy (jäljempänä yhtiö) on rakennuttanut kesällä 2023 käyttöönotetun Ranta-Kartanon pysäköintilaitoksen. Kaupunki on myöntänyt yhtiölle hankkeen rakennusaikaisena rahoituksena luottolimiitin määräaikaisen korotuksen 9,7 milj. euroa 31.12.2023 asti. Hankkeen lopullinen rahoitustarve on tarkentunut ja yhtiö muuntaa luottolimiitin korotuksen osittain pitkäaikaiseksi lainaksi.

Yhtiö on hallituksen kokouksessaan 17.10.2023 päättänyt hakea 6 450 000,00 euron pitkäaikaista rahoitusta Päijät-Hämeen Osuuspankista 20 vuoden laina-ajalla. Lainan viitekorko on 6 kuukauden Euribor korko ja lyhennysmuotona puolivuositainen tasalyhennys, josta kaksi ensimmäistä vuotta ovat lyhennysvapaita. Lainan vakuudeksi on määritetty Lahden kaupungin omavelkainen 80 % suuruinen takaus sekä pankin hyväksymä kiinnitysvakuus, yhteensä 2,0 milj. euroa.

Yhtiö on päättänyt pantata yleispanntaussitoumuksella Lahden kaupungin takauksen vastavakuudeksi vahvistetut kiinnitykset Lahden Toriparkin vuokraoikeuteen ja vuokra-alueella sijaitseviin ja yhtiön omistamiin rakennuksiin. Vakuutena olevien panttikirjojen yhteismäärä on 13,0 milj. euroa. Vakuuden arvo on riittävä ja vakuuden taso hyvä.

Takauksesta peritään vuotuinen 0,6 %:n takausprovisio, joka määräytyy takauksen kattaman lainapääoman kulloinkin jäljellä olevan määrän perusteella. Takausprovisiosta, sen määrästä, laskentatavasta ja laskutusperiaatteista laaditaan takausprovisiosopimus, jonka yhtiö ja kaupunki allekirjoittavat.

Säädöspohja:**Kunnan tehtävät**

Kuntalain 7 §:n mukaan kunta hoitaa itsehallinnon nojalla itselleen ottamansa ja järjestää sille laissa erikseen säädetyt tehtävät.

Lainan taikka takauksen tai muun vakuuden antaminen

Kuntalain 129 §:n 1 mom. mukaan kunnan myöntämä laina, takaus tai muu vakuus ei saa vaarantaa kunnan kykyä vastata sille laissa säädetyistä tehtävistä. Kunta ei saa myöntää lainaa, takausta tai muuta vakuutta, jos siihen sisältyy merkittävä taloudellinen riski. Kunnan edut tulee turvata riittävän kattavilla vakuuksilla tai vastavakuuksilla.

SEUT 107 ja 108 artikla

Kunnan on otettava huomioon myös se, mitä Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT-sopimus) 107 ja 108 artiklassa säädetään (kuntalain 129 § 4 mom.). Sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa määrätään, mitkä toimenpiteet ovat valtiontukea. Valtiontuesta on tehtävä ilmoitus Euroopan komissiolle siten kuin sopimuksen 108 artiklan 3 kohdassa määrätään.

SEUT -sopimuksen 107 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, ei sovellu sisämarkkinoille siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Tuen katsominen valtiontueksi edellyttää artiklassa mainitun neljän kriteerin samanaikaista täyttymistä; tuki on myönnetty julkisista varoista, tuki on valikoiva, tuki vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua ja tuki vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Tuen olemassaolon arvioinnissa sovelletaan ns. markkinasijoittajaperiaatetta.

Edellä mainittuja yleisiä kriteereitä sovelletaan myös takauksiin. Euroopan unionin komissio on antanut tiedonannon EY:n perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklojen soveltamisesta valtioon takauksina (2008/C 155/02). Mikäli valtion antama yksittäinen takaus ei tuo etua yritykselle, kyseessä ei ole valtiontuki. Tiedonannon mukaan kaikkien seuraavien edellytysten täyttyminen riittää osoittamaan, ettei yksittäinen valtiontakaus ole valtiontukea:

1. Lainanottaja ei ole taloudellisissa vaikeuksissa.
2. Takauksen laajuus voidaan myöntämishetkellä mitata asianmukaisesti.
3. Takaus ei kata enempää kuin 80 prosenttia lainasaamisen tai muun rahoitustoimen määrästä.
4. Takauksesta maksetaan markkinaperusteinen hinta.

Säädöspohjan perustelut

Kunnan yleinen toimiala

Annettavan takauksen voidaan katsoa kuuluvan kunnan toimialaan, koska takaus annetaan lainan vakuudeksi ja lainanottajana on kaupungin 100 prosenttisesti omistama yhtiö, joka luo toimintapuitteet pysäköintipalvelujen tuottamiseen ja tarjoamiseen kuntalaisille. Yhtiö kuuluu Lahden kaupunkikonserniin (Lahti-konserni) ja toimii kilpailuilla markkinoilla.

Takauksen tarkastelu kuntalain 129 §:n nojalla

Kuntalain 129 §:n 1 momentissa on määritetty, että kaupungin myöntämä takaus ei saa vaarantaa kaupungin kykyä vastata sille laissa säädettyistä tehtävistä.

Kaupungin antamaan takaukseen liittyvän taloudellisen riskin toteutuminen ei vaaranna kaupungin kykyä vastata sille laissa säädettyistä tehtävistä. Lahden Pysäköinti Oy:lle myönnetyn takauksen määrä, 5,16 milj. euroa, on vähäinen verrattuna kaupungin vuosittaisiin

menoihin ja investointeihin. Myönnettävä takaus on noin 1 % vuoden 2023 talousarvion mukaisista toimintakuluista (503,6 milj. euroa) ja noin 1 % vuoden 2024 talousarvion mukaisista toimintakuluista (524,5 milj. euroa, kaupunginjohtajan esitysvaiheen talousarvio 2024). Kaupungin talouden lukuihin perustuen voidaan arvioida, että kaupungin lakisääteisten tehtävien ei voida katsoa vaarantuvan yhtiölle myönnettävän takauksen vuoksi.

Kuntalain 129 §:n 1 momentissa on myös säädetty, että kaupunki ei saa myöntää takausta, jos siihen sisältyy merkittävä taloudellinen riski. Edellä mainitussa momentissa on myös säädetty, että kaupungin edut tulee turvata riittävän kattavilla vastavakuuksilla.

Takaukseen liittyvän riskin turvaamiseksi yhtiö antaa takauksen määrälle, 5,16 milj. eurolle, riittävät vastavakuudet. Annettu vakuus on vahvistettu kiinnitys etuoikeuksin vuokraoikeuteen ja vuokra-alueella sijaitseviin yhtiön omistamiin rakennuksiin, jonka vakuusarvio perustuu auktorisoidun kiinteistönarvioijan antamaan lausuntoon. Kaupungin arvion mukaan vakuuden taso on hyvä. Kiinnitysten yhteismäärä on 13,0 milj. euroa, joka kattaa kaupungin takauksen täysimääräisesti.

Takaukseen ei sisälly merkittävää riskiä, koska takaukseen liittyvä riski on rajattu ja takauksen laajuus on tiedossa ja mitattavissa. Riskiä pienentää myös se, että kaupunki omistaa yhtiön 100 %:sti ja tytäryhteisöt ovat kaupungin omistajaohjauksen ja konserninvalvonnan alla sekä velvollisia noudattamaan toiminnassaan kaupungin konserniohjetta ja kaupungin antamaa konserniohjausta.

EU:n valtiontukisäännökset

Yhtiö ei ole valtiontukisääntöjen perusteella taloudellisissa vaikeuksissa oleva yritys. Takauksen laajuus on takauksen myöntämishetkellä

tiedossa ja mitattavissa. Kaupungin myöntämä takaus ei kata enempää kuin 80 prosenttia lainasaamisen määrästä.

Kaupunki on määrittänyt yhtiölle takausprovision käyvän markkinatason mukaisesti. Kaupungin yhtiölle asettamalla 0,6 %:n takausprovisiolla arvioidaan saavutettavan markkinaperusteinen hinnoittelutaso EU-säädösten mukaisesti.

Muutoksenhaku

Kunnallisvalitus

Toimenpiteet

Kh: kv

Kv: Ote: Päijät-Hämeen Osuuspankki/Jouni Hönö (jouni.hono(at)op.fi),
Lahden Pysäköinti Oy/Eeva Jauro (eeva.jauro(at)lahdenpysakointi.fi),
rahoituspalvelut

Liitteet

- 4 Lahden Pysäköinti Oyn hallituksen ptk-ote 17.10.2023
- 5 Luonnos Lahden Pysäköinti Oy Yleispanttaussitoumus
- 6 OPn takaussitoumusluonnos

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja

nro 8

Lahden kaupunki, Kaupunginvaltuusto, 13.11.2023

§ 107

Seitsemän uuden luonnonsuojelun alueen perustaminen

4469/11.01.02.01/2023

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Luonnonsuojelun valvoja Aatu Heiskanen p. 050 559 4053

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Kintterönsuon ja Hakalaukunsuon luonnonsuojelun alueen perustamisen edellytyksenä on, että ELY-keskus hyväksyy sen METSO-ohjelma-alueeksi, jolle se myöntää 145 174 € suuruisen korvauksen.

Esittelijä

Kaupunginhallitus

Päätösehdotus

Kaupunginvaltuusto päättää, että Lahden kaupunki maanomistajaosapuolena ja alueen hallinnoijana hyväksyy Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus) esityksen Kintterönsuon ja Hakalaukunsuon pysyvän luonnonsuojelun alueen perustamisesta (liite 1) ehtojen ja korvausesityksen mukaisesti. Lisäksi kaupunginvaltuusto päättää, että Lahden kaupunki maanomistajana jättää ELY-keskukselle rauhoitushakemukset, mitkä koskevat kuuden luonnonsuojelun alueen perustamista luonnonsuojelulain 43 ja 47 §:n mukaisesti. Liitteenä olevat rauhoitushakemukset koskevat kuuden luonnonsuojelun alueen perustamista, jotka ovat: Komolankallio, Haapalanmäki, Ritamäen luonnonsuojelun alueen laajennus, Mukkulan saaret, Sietikka ja Villähteen lehto (liite 2).

Kintterönsuon ja Hakalaukunsuon luonnonsuojelun perustamisen edellytyksenä on, että ELY-keskus hyväksyy sen METSO-ohjelma-alueeksi, jolle se myöntää 145 174 € suuruisen korvauksen.

Perusteluosa / aiempi käsittely

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 30.10.2023

§ 351

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Mäkinen Mika

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus tekee kaupunginvaltuustolle seuraavan ehdotuksen:

”Kaupunginvaltuusto päättää, että Lahden kaupunki maanomistajaosapuolena ja alueen hallinnoijana hyväksyy Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus) esityksen Kintterönsuon ja Hakalaukunsuon pysyvän luonnonsuojelun perustamisesta (liite 1) ehtojen ja korvausesityksen mukaisesti. Lisäksi kaupunginvaltuusto päättää, että Lahden kaupunki maanomistajana jättää ELY-keskukselle rauhoitushakemukset, mitkä koskevat kuuden luonnonsuojelun perustamista luonnonsuojelulain 43 ja 47 §:n mukaisesti. Liitteenä olevat rauhoitushakemukset koskevat kuuden luonnonsuojelun perustamista, jotka ovat: Komolankallio, Haapalanmäki, Ritamäen luonnonsuojelun laajennus, Mukkulan saaret, Sietikka ja Villähteen lehto (liite 2).”

Kintterönsuon ja Hakalaukunsuon luonnonsuojelun perustamisen

edellytyksenä on, että ELY-keskus hyväksyy sen METSO-ohjelma-alueeksi, jolle se myöntää 145 174 € suuruisen korvauksen.

Lahden kaupunki, Kaupunkiympäristölautakunta, 18.10.2023

§ 98

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Suunnittelujohtaja Helminen Juha

Päätösehdotus

Kaupunkiympäristölautakunta päättää esittää kaupunginhallitukselle, että kaupunginhallitus tekee kaupunginvaltuustolle seuraavan ehdotuksen:

”Kaupunginvaltuusto päättää, että Lahden kaupunki maanomistajaosapuolena ja alueen hallinnoijana hyväksyy Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus) esityksen Kintterönsuon ja Hakalaukunsuon pysyvän luonnonsuojelun alueen perustamisesta (liite 1) ehtojen ja korvausesityksen mukaisesti. Lisäksi kaupunginvaltuusto päättää, että Lahden kaupunki maanomistajana jättää ELY-keskukselle rauhoitushakemukset, mitkä koskevat kuuden luonnonsuojelun alueen perustamista luonnonsuojelulain 43 ja 47 §:n mukaisesti. Liitteenä olevat rauhoitushakemukset koskevat kuuden luonnonsuojelun alueen perustamista, jotka ovat: Komolankallio, Haapalanmäki, Ritamäen luonnonsuojelun alueen laajennus, Mukkulan saaret, Sietikka ja Villähteen lehto (liite 2).”

Kintterönsuon ja Hakalaukunsuon luonnonsuojelun alueen perustamisen

edellytyksenä on, että ELY-keskus hyväksyy sen METSO-ohjelma-alueeksi, jolle se myöntää 145 174 € suuruisen korvauksen.

Perusteluosa

Taustaa

Luonnonsuojelulain mukaan kunnan tehtävänä on edistää luonnon monimuotoisuuden suojelua alueellaan.

Lahden kaupungin ympäristöohjelman (KH 18.6.2018 § 178) tavoitteena on, että rauhoitettujen alueiden osuus kaupungin kokonaispinta-alasta on 5 %. Tavoite on myös kirjattu toimenpiteeksi Lahden kestävän energian ja ilmastonmuutoksen toimenpidesuunnitelmaan vuodelle 2030.

Lahden yleiskaavan 2030 (Y-203) valmistelussa on yhteistyössä kaupunkiympäristön eri vastualueiden kanssa kartoitettu mahdollisia luonnonsuojelualueita kaupungin omistamilta alueilta 5 % tavoitteen saavuttamiseksi.

Kaupungin alueella olevat luonnonsuojelullisesti merkittävät alueet on kartoitettu. Tämän pohjalta päätöksentekoon on tulossa luonnonsuojeluohjelma.

Kintterönsuon ja Hakalaukunsuon rauhoitettavaksi esitetyt alueet ovat Hollolan kunnan alueella ja ne liittyvät olemassa olevaan Kintterön suojelualueeseen. Alueet ovat Lahden kaupungin ja Hollolan kunnan yhteisomistuksessa, mutta Lahden kaupungin hallinnoimia.

Valmistelu

Hollolan kunta ja Lahden kaupunki ovat tiedustelleet ELY-keskukselta mahdollisuutta Kintterönsuon ja Hakalaukunsuon luonnonsuojelualueen perustamiseen osana METSO-ohjelmaa.

Hämeen ELY-keskuksen edustaja on tutustunut alueeseen talven 2023 aikana ja todennut sen soveltuvan luonnonsuojelualueeksi osana METSO-ohjelmaa. Perustettavaksi esitetyn luonnonsuojelualan puusto on arvioitu pääosin ELY-keskuksen tilaamien ja Metsänterä Oy:n toimittamien xml-puustotietojen perusteella. Kohde täyttää koko alaltaan vähintään METSO-ohjelman II-luokan valintakriteerit.

Alueelle on laadittu hoito- ja käyttösuunnitelma, jossa määritellään tarkemmin alueen suojelutavoitteet sekä keinot näiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Hämeen ELY-keskus on 7.9.2023 vahvistanut hoito- ja käyttösuunnitelman ja hyväksynyt sen käyttöön otettavaksi.

Muut kuusi esitettyä aluetta on jo yleiskaavassa varattu luonnonsuojelualueiksi SL-merkinnällä. Näiden osalta ei ole mahdollista saada METSO-korvauksia. Luonnonsuojelualueiden rajaukset ja rauhoitusmääräykset on laadittu yhteistyössä kaupunkiympäristön palvelualueen sisällä.

Kintterönsuo ja Hakalaukunsuo

ELY-keskuksen esittämän Kintterönsuon ja Hakalaukunsuon luonnonsuojelualan kiinteistötunnus on 98-447-1-108. Suojeltavan alueen pinta-ala on 43,7 hehtaaria, ja se hyväksytään kokonaisuudessaan METSO-ohjelmaan. Uusi perustettava luonnonsuojelualue rajautuu aikaisemmin perustettuihin luonnonsuojelualueisiin: Kintterön luonnonsuojelualue (2018) ja Kintterönsuon aarnimetsä Hollolassa (1990).

Kintterönsuo ja Hakalaukunsuo ovat luonnonoloiltaan monimuotoisuudelle merkittävää kangasmetsää ja suoympäristöä. Kintterönsuota on ojitettu, mutta sen ennallistamiseksi on laadittu toimenpideohjeita hoito- ja käyttösuunnitelmassa.

Messilä-Tiirismaan osayleiskaavassa Hakalaukunsuo välittömine reunametsineen on merkinnällä SL varattu luonnonsuojelullailla perustettavaksi luonnonsuojelualueeksi. Laajemmalti Hakalaukunsuon reunametsät ja Kintterönsuon palsta ovat merkinnällä VL ulkoilua ja virkistystä varten varattua aluetta, joka toimii myös ekologista verkostoa palvelevana viheryhteytenä.

Komolankallio

Rauhoitettavaksi haettava Komolankallio on Lahden kaupungin maaomistuksessa. Kohteen kiinteistötunnus on 398-406-11-150 ja sen pinta-ala on 1,93 hehtaaria. Yleiskaavassa 2030 (Y-203, 2.12.2022) kohteella on suojeluvaraus (SL-20).

Komolankallion kallioalue on osa laajempaa luontokokonaisuutta, johon kuuluu mm. pähkinäpensaslehtoja. Alueen uhanalaisia ja huomionarvoisia lajeja ovat ketoneilikka, ahokissankäpälä, nurmilaukka, pähkinäpensas ja kullero. Kohteessa on tunnistettu uhanalainen luontotyyppi: keskiravinteinen avoin laakea kallio.

Rauhoituksella on tarkoitus laajentaa suojeltua aluetta vastaamaan yleiskaavan rajausta ja arvokkaan luontotyypin esiintymisaluetta. Rauhoituksella turvataan arvokkaan kalliokasvillisuuden suojelua.

Alueelle laaditaan hoito- ja käyttösuunnitelma. Ketokasvillisuutta uhkaa heinittyminen. Hoitotoimiksi on todettu sopivan niitto ja lammaslaidunnus.

Komolankallio on Hämeen perinnemaisemaselvityksessä (2000) paikallisesti arvokas kohde ja myös kaupungin luontotietojärjestelmään rajattu LUMO-kohde. Kallio on ilmeisesti rautakautinen asuinpaikka.

Haapalanmäki

Rauhoitettavaksi haettava Haapalanmäki on Lahden kaupungin maa-alueella. Kohteen kiinteistötunnukset ovat 398-410-1-81 ja 398-410-1-77. Rajatun alueen pinta-ala on 8,4 hehtaaria. Asemakaavassa (22.12.2016) kohteen länsiosa on VL/s -aluetta. Itäpuoli on asemakaavassa (4.5.1964) luonnontilassa säilytettävää puistoaluetta (PL). Yleiskaavassa 2030 (Y-203) alueelle on osoitettu suojeluvaraus (SL-3).

Haapalanmäki on vanhapuustoinen ja kuusivaltainen sekametsärinne. Rinne on kuivaa ja tuoretta lehtoa, mikä kuusten lisäksi koostuu koivuista ja haavoista sekä yksittäisistä jalopuista. Lahopuuta on paikoittain runsaasti. Maapohjan kasvillisuus on edustavaa (mm. lehtoimikkä ja lehto-orvokki). Kohteen lehtotyypit ovat uhanalaisia ja alue on liito-oravan elinympäristöä. Rinteen läpi kulkee Lehmusreittiin kuuluva polku. Haapalanmäki on kaupungin LUMO-kohde. Alueelle laaditaan hoito- ja käyttösuunnitelma.

Ritamäen luonnonsuojelualueen laajennus

Rauhoitettavaksi haettava Ritamäen luonnonsuojelualueen laajennusosa koskee Lahden kaupungin omistamaa maa-aluetta. Sen kiinteistötunnus on 398-410-1-81 ja pinta-ala 5 hehtaaria. Asemakaavassa (25.2.1965) kohteen länsiosa on R-aluetta (retkeily- ja loma-alue), itäosa on asemakaavassa (4.5.1964) PL-aluetta (luonnontilainen puistoalue). Yleiskaavassa 2030 (Y-203, 2.12.2022) alueella on suojeluvaraus (SL-4).

Kyseessä on lehtoympäristö, missä uhanalaisina ja huomionarvoisina lajeina on todettu liito-orava, valkoselkätikka, kokonaisuutena arvokas lehtometsien linnusto, lehto-orvokki, pähkinäpensas ja metsälehmus. Ympäristön luontotyypit, tuoreet runsasravinteiset lehdot ja kosteat runsasravinteiset lehdot, ovat uhanalaisia.

Rauhoituksella on tarkoitus suojella arvokas lehtoalue sekä säilyttää sen linnustolliset arvot. Kohde täydentää Mukkulan arvokasta, Lahden oloissa omaleimaista suojelualueverkostoa. Luonnonsuojelualuerajaus on Ritamäen lehtometsän LUMO-kohteen mukainen.

Mukkulan saaret

Rauhoitettavaksi haettava Mukkulan saarien kohde on Lahden kaupungin omistamalla maa- ja vesialueella. Kohteen kiinteistötunnus on 398-410-1-83. Maa- ja vesialueen yhteispinta-ala on 15,2 hehtaaria. Yleiskaavassa 2030 (Y-203, 2.12.2022) alueella on suojeluvaraus (SL-35).

Järviluontoa edustavassa ympäristössä on todettu arvokas linnusto, johon kuuluu mm. äärimmäisen uhanalainen punasotka, haapana, selkälokki, harmaalokki, meriharakka ja kottarainen. Rauhoituksella on tarkoitus suojella arvokasta selkävesilinnustoa ja rakentamattomia saaria. Rauhoituksella taataan myös maisema-arvojen säilymistä.

Lintujen pesinnän turvaamiseksi maihinnousukieltä haetaan saariin pesimäajaksi (1.4.-31.7.). Saariin laaditaan järjestyssäännöt, mitkä kieltävät leiriytymisen. Vesialueella liikkumista tai kalastamista ei rajoiteta. Harvasaarella on Lahden Polttimo Oy:n vedenottamo, jonka ylläpito ja mahdolliset huoltotoimenpiteet otetaan huomioon rauhoitusmääräyksissä.

Sietikka

Rauhoitettavaksi haettava Sietikka on Lahden kaupungin maaomistuksessa. Sen kiinteistötunnus on 398-404-1-983 ja pinta-ala 22 hehtaaria. Lahden länsiosien osayleiskaavassa (2017) Sietikka on osoitettu luonnonsuojelualueeksi. Yleiskaavassa 2030 (Y-203, 2.12.2022) kohde on luonnonsuojelualue (SL-11).

Salpausselän metsiä ja harjumuodostumia edustava Sietikan ympäristö käsittää Sietikka-harjulammen, joka on silmälläpidettävä luontotyyppi. Lammen pohjoispuolella oleva isovarpuräme on luontotyyppinä vaarantunut. Sietikka-lampi on vesilain mukaan säilytettävä pienvesi. Kohteen huomionarvoisia harjukasvilajeja ovat mm. häränsilmä ja mäkiluste.

Rauhoituksella on tarkoitus suojella arvokasta harjuluontoa ja uhanalaisia luontotyyppejä. Rauhoituksella toteutetaan osayleiskaavan suojeluvaraus. Sietikka-lampi ja sen pohjoispuolinen räme kuuluvat kaupungin LUMO-kohteisiin. Alueelle laaditaan hoito- ja käyttösuunnitelma.

Villähteen lehto

Rauhoitettavaksi haettava Villähteen lehto on Lahden kaupungin maaomistuksessa. Sen kiinteistötunnus on 532-411-6-555 ja pinta-ala 3,73 hehtaaria. Asemakaavassa (28.11.1996) koko alue on lähivirkistysaluetta, jonka hoidossa tulee ottaa huomioon luonnonsuojelulliset näkökohdat (VL/s-1). Itäosaan on merkitty venevalkama-alue (lv). Yleiskaavassa 2030 (Y-203, 2.12.2023) kohde on luonnonsuojelualue (SL-14).

Ympäristöltään lehtoja ja tulvametsiä edustava Villähteen lehto on liito-oravan elinympäristöä, ja siellä on arvokas linnusto, mihin kuuluu mm. valkoselkätikka. Todetut luontotyyppit, keskiravinteiset lehdot, lehtokorvet ja lähteiköt, ovat uhanalaisia.

Rauhoituksella on tarkoitus säilyttää kohde valkoselkätikalle ja liito-oravalle sopivana. Samalla turvataan uhanalaisten luontotyyppien säilymistä.

Alue on mukana valkoselkätikan elinympäristön hoitokohteissa (Hämeen ELY-keskus). Nykyiset venepaikat huomioidaan. Kymijärven rannan yhteisalue (vesijättö) on jätetty haettavan ls-alueen rajausehdotuksen ulkopuolelle.

Korvaus

Kintterönsuon ja Hakalaukunsuon suojelualueen kokonaispuusto on arvioidusti n. 10 100 m³ ja bruttoarvoltaan n. 466 000 euroa.

Korvauksena alueen rauhoittamisesta ELY-keskus maksaa 145 174 euron suuruisen osittaiskorvauksen rauhoitusmääräysten aiheuttamista taloudellisista menetyksistä. Korvaus maksetaan ympäristöministeriön antaman valtuutuksen jälkeen, mitä ELY-keskus pyytää, kun kaupunki on ensin hyväksynyt luonnonsuojelualueen perustamisesityksen.

Osittaiskorvaus kunnille voi olla enintään 50 % alueen käyvästä metsätalousarvosta. Kuten yksityistenkin maiden osalta, korvausta alentaa ns. kokonaisarvon korjaus. Kokonaisarvon korjaukseen vaikuttaa mm. kohteen metsänhoidon taso, välitön hoidon tarve, puuston vikaisuudet sekä korjuukelpoisuus. Kintterönsuon ja Hakalaukunsuon osalta kokonaisarvonkorjaus on 18 %.

Kunnilla korvaussummaa alentaa myös alueen muun käyttötarkoituksen aiheuttamat tappiot mahdolliseen metsätalouden tuloon. Kintterönsuon ja Hakalaukunsuon alueella virkistyskäytön on arvioitu aiheuttavan 8 %-yksikön menetykset metsätaloudelle. Lisäksi Hakalaukunsuon yleiskaavan SL-merkinnästä aiheutuu metsätaloudelle 4 %-yksikön kustannusvaikutus.

$465\,898\text{ €} - 83\,861,70\text{ € (kokonaisarvonkorjaus 18 \%)} = 382\,036\text{ €}$

$382\,036\text{ €} * 0,38 = 145\,173,68\text{ €}$, eli 38 % täydestä metsätalouden tulosta

ELY-keskus esittää maksettavaksi Lahden kaupungille 4/10-omistusosuutta vastaavasti 58 070 euroa. Koska Lahti hallinnoi perustettavaksi esitetyn Kintterönsuon ja Hakalaukunsuon aluetta, suojelukorvaukset kuuluvat kokonaisuudessaan Lahden kaupungille hallintasopimuksen (kv 16.12.1996) mukaisesti. Hollola ohjaa osuutensa suojelukorvauksista (87 104 €) Lahdelle siinä vaiheessa, kun ELY-keskus lähettää kunnalle sähköisen tilitietolomakkeen korvauksen maksamista varten. Lahti toimittaa tarvittavat tilitiedot maksun ohjautumista varten Hollolan kunnalle. Maksun ohjautuminen Lahden ja Hollolan hallintasopimuksen mukaisesti ei vaadi merkintöjä ELY-keskuksen suojelualueen perustamisen asiakirjoihin.

Rauhoituskorvauksena saatava 145 174 euroa esitetään tilitettäväksi Kaupunkiympäristön Kaupunkisuunnittelun vastuualueen kaupungin maaomaisuuden korvausten tilille (72 587 euroa) ja Rakennus- ja ympäristövalvonnan metsätoimen yksikölle (72 587 euroa) korvaukseksi metsätaloudellisista menetyksistä. Suojelusta maksettavat korvaukset ovat aina verovapaata tuloa.

Kustannukset

Uusien luonnonsuojelualueiden perustamisen kustannusarvio on noin 15 000 €. Summa ei sisällä kaupungin oman työn osuutta.

Kustannusarvioon sisältyvät:

hoito- ja käyttösuunnitelman laatiminen x 3 (5 000 € x 3 = 15 000 €).

Muutoksenhaku

Kunnallisvalitus

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja

nro 8

Toimenpiteet

Kh: kv

Kv: ote valmistelijalle ja Helmiselle, Hämeen ELY-keskus,
taloussuunnittelu

Liitteet

- 7 Liite 1. ELY-keskuksen esitys luonnonsuojelualueen perustamisesta ja METSO-korvauksesta
- 8 Liite 2. Rauhoitushakemukset

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja

nro 8

Lahden kaupunki, Kaupunginvaltuusto, 13.11.2023

§ 108

Eron myöntäminen Katariina Bromanille tarkastuslautakunnan varajäsenen tehtävästä ja uuden varajäsenen valitseminen

5000/00.00.01.06/2021

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Hallintojohtaja Anniina Kovero, p. 044 716 1416

Valmistelusihteeri Marja Loippo, p. 044 482 6057

Päätös

Kaupunginvaltuusto myönsi Katariina Bromanille eron tarkastuslautakunnan varajäsenen tehtävästä ja valitsi lautakunnan jäljellä olevaksi toimikaudeksi uudeksi varajäseneksi Kirsti Vaaran.

Samalla kaupunginvaltuusto tarkasti pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Esittelijä

Kaupunginhallitus

Päätösehdotus

Kaupunginvaltuusto myöntää Katariina Bromanille eron tarkastuslautakunnan varajäsenen tehtävästä ja valitsee lautakunnan jäljellä olevaksi toimikaudeksi uuden varajäsenen.

Samalla kaupunginvaltuusto tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Perusteluosa / aiempi käsittely

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 30.10.2023

§ 357

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja

nro 8

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Mäkinen Mika

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus tekee kaupunginvaltuustolle seuraavan ehdotuksen:

“Kaupunginvaltuusto myöntää Katariina Bromanille eron tarkastuslautakunnan varajäsenen tehtävästä ja valitsee lautakunnan jäljellä olevaksi toimikaudeksi uuden varajäsenen.

Samalla kaupunginvaltuusto tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta heti.”

Perusteluosa

Eron myöntäminen

Katariina Broman on pyytänyt eroa tarkastuslautakunnan varajäsenen luottamustoimesta 23.10.2023 alkaen.

Kuntalain (410/2015) 70 §:n 3 momentin mukaan luottamustoimesta voi erota pätevästä syystä. Eron myöntämisestä päättää luottamushenkilön valinnut toimielin.

Tarkastuslautakunnan kokoonpano on seuraava:

puheenjohtaja: Hannu Rahkonen (kok.)

varajäsen: Lassi Mertaranta (kok.)

varapuheenjohtaja: Oskari Päätalo (vas.)

varajäsen: Tomi Korpi (vas.)

jäsen: Sinikka Ruuska (sd.)
varajäsen: Saara Honkanen (sd.)

jäsen: Ulla Vaara (sd.)
varajäsen: Virpi Sorsa (sd.)

jäsen: Johanna Tuliainen (sd.)
varajäsen: Hilla S. Kakko (sd.)

jäsen: Seppo Koskinen (sd.)
varajäsen: Antti Toijanaho (sd.)

jäsen: Raimo Kiljunen (kok.)
varajäsen: Tero Voutilainen (kok.)

jäsen: Mona Pyykkönen (kok.)
varajäsen: Heidi Huldén (kok.)

jäsen: Ville-Veikko Elomaa (ps.)
varajäsen: Jukka Pietiläinen (ps.)

jäsen: Lasse Koskinen (ps.)
varajäsen: Jari Vanhanen (ps.)

jäsen: Pauliina Palo (vihr.)
varajäsen: Katariina Broman (vihr.)

jäsen: Juha-Pekka Forsman (kd.)
varajäsen: Eero Seesvaara (kd.)

jäsen: Kaarina Suhonen (kesk.)
varajäsen: Laura Hahl (kesk.)

Uuden jäsenen valinta

Hallintosäännön yleisten määräysten I luvun 2 §:n mukaan tarkastuslautakunnassa on 13 jäsentä. Valtuusto valitsee lautakunnan jäsenet ja heille henkilökohtaiset varajäsenet toimikaudekseen sekä nimeää jäseniksi valituista puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan samaksi ajaksi.

Kuntalain (10.4.2015/410) 121 §:n mukaan valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten. Lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla valtuutettuja.

Kuntalain (10.4.2015/410) 75 §:n mukaan:

Vaalikelpoinen tarkastuslautakuntaan ei ole:

- 1) kunnanhallituksen jäsen;
- 2) pormestari ja apulaispormestari;
- 3) henkilö, joka on kunnanhallituksen jäsenen, kunnanjohtajan, pormestarin tai apulaispormestarin hallintolain (434/2003) esteellisyysperusteita koskevan 28 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettu läheinen;
- 4) henkilö, joka on kunnan tai kunnan määräysvallassa olevan yhteisön tai säätiön palveluksessa;
- 5) henkilö, joka ei ole vaalikelpoinen kunnanhallitukseen.

Kuntaliiton yleiskirje 8/2021:

”Kunnanhallituksen jäsenet, kunnan johto ja heidän läheisensä
Kunnanhallituksen jäsenet, kunnan johto ja heidän läheisensä (75 §:n 1 - 3 kohdat)

Kunnanhallituksen jäsenet ja varajäsenet sekä pormestari ja apulaispormestari eivät ole vaalikelpoisia tarkastuslautakuntaan. Tarkastuslautakunnan jäsen tai varajäsen voidaan valita kesken toimikauden kunnanhallituksen jäseneksi tai varajäseneksi. Seurauksena on, että hän tällöin menettää vaalikelpoisuutensa tarkastuslautakuntaan.

Tarkastuslautakunta on ainoa toimielin, jossa vaalikelpoisuuteen vaikuttaa myös läheisen asema. Jos henkilön hallintolain 28 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettu läheinen on kunnanhallituksen jäsen tai varajäsen, kunnanjohtaja, pormestari tai apulaispormestari, henkilö ei ole vaalikelpoinen tarkastuslautakuntaan. Jos edellä mainittu läheinen valitaan kunnanhallituksen jäseneksi tai varajäseneksi tai pormestariksi tai apulaispormestariksi, henkilö menettää vaalikelpoisuuden tarkastuslautakuntaan.

Perusteena vaalikelpoisuuden rajoituksille on mm. se, että kunnanhallitus vastaa kunnan hallinnosta ja taloudenhoidosta (38 ja 39 §). Kunnanjohtaja tai pormestari johtaa kunnanhallituksen alaisena kunnan hallintoa, taloudenhoitoa sekä muuta toimintaa (38 §). Kunnan tilinpäätöksen allekirjoittavat kunnanhallituksen jäsenet ja kunnanjohtaja tai pormestari (113 §). Kunnanhallitus on tarkastuslautakunnan arviointityön keskeisin kohde.

Kunnan tai kunnan määräysvallassa olevan yhteisön tai säätiön henkilöstö ja toimitusjohtaja (75 §:n 4 kohta)

Kunnan ja kunnan määräysvallassa olevan yhteisön tai säätiön palveluksessa olevat henkilöt sekä toimitusjohtaja tai vastaavassa asemassa oleva eivät ole vaalikelpoisia tarkastuslautakuntaan. Kunnan tilintarkastus ulottuu konsernitilinpäätöksen kautta myös kunnan määräysvallassa oleviin yhteisöihin ja säätiöihin.

Yhteisö, jossa kunnalla on kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 5 §:ssä tai 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu määräysvalta, on kunnan tytäryhteisö. Kuntakonserniin kuuluvat myös yhteisöt, joissa kunnan tytäryhteisö käyttää määräysvaltaa.

Oltava vaalikelpoisuus kunnanhallitukseen (75 §:n 5 kohta)

Tarkastuslautakuntaan ei voida valita henkilöä, joka ei ole vaalikelpoinen kunnanhallitukseen. Säännös rajaa vaalikelpoisuutta tarkastuslautakuntaan 73 §:ssä säädetyllä tavalla. Sovellettavaksi tulee myös vaalikelpoisuutta valtuustoon koskeva 72 §, kun vaalikelpoisia kunnanhallitukseen eivät ole henkilöt, jotka eivät ole vaalikelpoisia valtuustoon.

Lain 75 §:n 1-4 kohdissa tarkoitettujen henkilöiden lisäksi vaalikelpoisia tarkastuslautakuntaan eivät ole

- 72 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettut valtion virkamiehet
- 72 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettut kuntayhtymän palveluksessa olevat henkilöt
- 73 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettut liikeyritysten johtohenkilöt eivätkä
- 73 §:n 2 momentissa tarkoitettut henkilöstön edunvalvonnasta vastaavat henkilöt.

Tasa-arvolain vaalille asettamat vaatimukset

13-jäsenisessä lautakunnassa miehiä ja naisia on oltava vähintään suhteessa 13-6.

Muutoksenhaku

Kunnallisvalitus

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja

nro 8

Toimenpiteet

Kh: kv

Kv: Katariina Broman, valittu, tarkastuslautakunta, luettelot

Liitteet

9 Eronpyyntö, Tarkastuslautakunta, Broman Katariina

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja

nro 8

Lahden kaupunki, Kaupunginvaltuusto, 13.11.2023

§ 109

Eron myöntäminen Antti Laaksoselle sivistyslautakunnan varajäsenen luottamustoimesta ja uuden varajäsenen valitseminen

4996/00.00.01.06/2021

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Hallintojohtaja Anniina Kovero p. 044 716 1416

Valmistelusihteeri Terhi Takala p. 044 416 2732

Päätös

Kaupunginvaltuusto myönsi Antti Laaksoselle eron sivistyslautakunnan varajäsenen luottamustoimesta ja valitsi lautakunnan jäljellä olevaksi toimikaudeksi uudeksi varajäseneksi Ville Kirkonpellon.

Samalla kaupunginvaltuusto tarkasti pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Esittelijä

Kaupunginhallitus

Päätösehdotus

Kaupunginvaltuusto myöntää Antti Laaksoselle eron sivistyslautakunnan varajäsenen luottamustoimesta ja valitsee lautakunnan jäljellä olevaksi toimikaudeksi uuden varajäsenen.

Samalla kaupunginvaltuusto tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Perusteluosa / aiempi käsittely

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 16.10.2023

§ 335

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja

nro 8

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Mäkinen Mika

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus tekee kaupunginvaltuustolle seuraavan ehdotuksen:

”Kaupunginvaltuusto myöntää Antti Laaksoselle eron sivistyslautakunnan varajäsenen luottamustoimesta ja valitsee lautakunnan jäljellä olevaksi toimikaudeksi uuden varajäsenen.

Samalla kaupunginvaltuusto tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta heti.”

Perusteluosa

Eron myöntäminen

Antti Laaksonen on 26.9.2023 pyytänyt eroa sivistyslautakunnan varajäsenen luottamustoimesta hänen tultua valituksi hyvinvoinnin ja vapaa-ajan lautakunnan varsinaiseksi jäseneksi kaupunginvaltuustossa 4.9.2023 (§ 71).

Kuntalain (410/2015) 70 §:n 3 momentin mukaan luottamustoimesta voi erota pätevästä syystä. Eron myöntämisestä päättää luottamushenkilön valinnut toimielin.

Hallintosäännön sivistyksen palvelualueita koskevien erillissääntöjen 2 §:n mukaan kaupunginvaltuusto valitsee sivistyslautakunnan jäsenet ja varajäsenet toimikauttaan vastaavaksi ajaksi.

Uuden varajäsenen valinta

Kelpoisuusehdot lautakuntaan määräytyvät kuntalain (410/2015) 71 §:n (yleinen vaalikelpoisuus) ja 74 §:n (vaalikelpoisuus lautakuntaan) mukaan.

Kuntalain 71 §:

Vaalikelpoinen kunnan luottamustoimeen on henkilö:

- 1) jonka kotikunta kyseinen kunta on;
- 2) jolla on jossakin kunnassa äänioikeus kuntavaaleissa sinä vuonna, jona valtuutetut valitaan tai vaali muuhun luottamustoimeen toimitetaan; ja
- 3) jota ei ole julistettu vajaavaltaiseksi.

Kuntalain 74 § 1 mom.:

”Vaalikelpoinen lautakuntaan ja valiokuntaan on henkilö, joka on vaalikelpoinen valtuustoon, ei kuitenkaan:

- 1) asianomaisen lautakunnan tai valiokunnan alainen kunnan palveluksessa oleva henkilö;
- 2) henkilö, joka on asianomaisen lautakunnan tai valiokunnan tehtäväalueella toimivan, kunnan määräysvallassa olevan yhteisön tai säätiön palveluksessa;
- 3) henkilö, joka on hallituksen tai siihen rinnastettavan toimielimen jäsenenä taikka johtavassa ja vastuullisessa tehtävässä tai siihen rinnastettavassa asemassa liiketoimintaa harjoittavassa yhteisössä, jos kysymyksessä on sellainen yhteisö, jolle asianomaisessa lautakunnassa tavanomaisesti käsiteltävien asioiden ratkaisu on omiaan tuottamaan olennaista hyötyä tai vahinkoa.”

Uuden varajäsenen valinnassa tulee huomioida tasa-arvolain (609/1986) 4 a §:n 1 momentti, jonka mukaan kunnallisissa ja kuntien välisen yhteistoiminnan toimielimissä, lukuun ottamatta aluevaltuustoja ja kunnanvaltuustoja, tulee olla sekä naisia että miehiä kumpiakin vähintään 40 prosenttia, jollei erityisestä syystä muuta johdu.

Sivistyslautakunnan kokoonpano on seuraava:

jäsen Marju Markkanen, sd., puheenjohtaja
varajäsen Hanne Savolainen, sd.

jäsen Elisa Lientola, vas., 1. varapuheenjohtaja
varajäsen Katja Piipponniemi, vas.

jäsen Maarit Tuomi, ps., 2. varapuheenjohtaja
varajäsen Merja Ilmoniemi, ps.

jäsen Janne Virrankorpi, sd.
varajäsen Antti Laaksonen, sd.

jäsen Rauno Grönroos, sd.
varajäsen Saara Honkanen sd.

jäsen Merja Vahter, kok.
varajäsen Reijo Oksanen, kok.

jäsen Teresa Rautapää, kok.
varajäsen Risto Kaakinen, kok.

jäsen Hannu Kaasinen, ps.
varajäsen Martti Mäkelä, ps.

jäsen Eveliina Aaltonen, vihr.
varajäsen Risto Nikula, vihr.

jäsen Lasse Pakkanen, kesk.

varajäsen Markku Kamula, kesk.

Lain mukaisen kiintiön on toteuduttava erikseen sekä varsinaisten että varajäsenten kohdalla. Sen sijaan laki ei vaadi, että varsinaisen jäsenen ja hänen henkilökohtaisen varajäsenensä olisi oltava samaa sukupuolta.

Myöskään puheenjohtajistoa vaatimus ei erikseen koske.

Prosenttiosuutta laskettaessa perustana on puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja muiden jäsenten yhteismäärä.

Sivistyslautakunnan jäsenten ja varajäsenten määrien ollessa kymmenen, on naisia/miehiä oltava vähintään neljä.

Muutoksenhaku

Kunnallisvalitus

Toimenpiteet

Kh: kv

Kv: ote Antti Laaksonen, valittu, sivla, luettelot

Liitteet

10 Antti Laaksonen eroilmoitus 26.9.2023

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja

nro 8

Lahden kaupunki, Kaupunginvaltuusto, 13.11.2023

§ 110

Valtuustoaloite: Tekojääkentän rakentaminen kauppatorille

2616/00.01.01.03/2023

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Liikuntajohtaja Aleksi Nyström, p. 044 4831794

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginhallitus

Päätösehdotus

Kaupunginvaltuusto merkitsee aloitteen ja siitä annetun lausunnon tiedokseen todeten, että aloitteessa tarkoitettu asia on tullut tässä yhteydessä riittävästi käsitellyksi.

Perusteluosa / aiempi käsittely

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 30.10.2023

§ 358

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Mäkinen Mika

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus tekee kaupunginvaltuustolle seuraavan ehdotuksen:

”Kaupunginvaltuusto merkitsee aloitteen ja siitä annetun lausunnon

tiedokseen todeten, että aloitteessa tarkoitettu asia on tullut tässä yhteydessä riittävästi käsitellyksi.”

Lahden kaupunki, Hyvinvoinnin ja vapaa-ajan lautakunta, 11.10.2023

§ 79

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Sivistysjohtaja Granqvist Tiina

Päätösehdotus

Hyvinvoinnin ja vapaa-ajan lautakunta päättää antaa vastauksenaan valtuustoaloitteeseen perusteluosassa esitetyn.

Perusteluosa

KD valtuustoryhmä 22.5.2023:

”Kuluneena talvena ei energiansäästösyistä rakennettu tekojääkenttää kauppatorille (jäätori). Päätös oli mielestäni perusteltu esimerkin näyttämisen ja kaupungin oman säästötavoitteen saavuttamisen kannalta. Tulevana talvena tuskin puhutaan sähköenergian riittävydestä Olkiluoto 3:n tultua markkinoille. Olkiluoto 3 korvaa aiemman tuonnin Venäjältä, ja ylikin. Lisäksi tuulivoimakapasiteettia rakentuu kaiken aikaa lisää.

Sähkön hinnasta keskustelua todennäköisesti riittää ensi talvenakin. Muiden tekijöiden lisäksi hinta tulee riippumaan paljolti tuulisuudesta Suomessa ja muissa Pohjoismaissa, eli hinta pörssissä vaihtelee yleensä muutaman päivän sykleissä. Tekojääkentän käyttökustannuksiin voidaan vaikuttaa varustamalla se älykkäällä ohjauksella käyttäen sähköpörssi- ja tuuliennusteita jääkentän jäähdytyksen ajoituksessa.

Lisäksi tarvitaan kyseiselle sähköliittymälle oma sähkönmyyntisopimus, jonka tariffiksi valitaan pörssihinta. Ohjauksen suunnittelu ja toteuttaminen voisi toimia esim. LAB:n opinnäytetyönä yhteistyössä Lahti Energian kanssa, joka tietävästi omistaa jäähdytyskompressoriaseman. Toki kentän jäähdytysjärjestelmä on käyttöönotettavissa ilman älykästä ohjaustakin.

Esitän, että ensi syksynä palaudutaan entiseen käytäntöön rakentamalla tekojääkenttä Lahden kauppatorille. Tekojääkenttä aikaistaa syksyllä ulkojäällä luistelua, varmistaa sen talven osalta ja pidentää luistelukautta keväällä. Kauppatorille rakennettavan tekojääkentän sijainti on käyttäjien kannalta erinomainen ja samalla se elävöittää kaupunkikeskustaa ja toria sekä edistää liikuntaa.”

Vastaus valtustoaloitteeseen

Lahden kaupunki on investoinut Kisapuiston tekojääkentän, joka aukeaa yleisölle marras-joulukuussa 2023. Kahden tekojääkentän jäädyttäminen näin lähelläkin ei ole perusteltua. Liikuntapalveluilla ei ole erillismäärärahaa torin tekojään kustannuksia varten. Torilla aiemmin olleen tekojään ylläpidosta on vastannut kaupunkiympäristön palvelualue ja tekojään rakentamisesta urakoitsija. Torin tekojään vuosikustannus on ollut 100 000 €. Lahden kaupungin energiansäästö ohjelma jatkuu myös talvella 2023–2024.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Lautakunta: kh

Kh: kv

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja

nro 8

Kv: -

Liitteet

- 11 Valtuustoaloite, tekojäähentän rakentaminen kauppatorille

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja

nro 8

Lahden kaupunki, Kaupunginvaltuusto, 13.11.2023

§ 111

Valtuustoaloite: Lahden kaupunki aloittaa kokeilun, jossa kännykät jätetään kaikissa Lahden kouluissa kännykkäparkkeihin

604/00.01.01.03/2023

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Palvelupäällikkö Kirsikka Saresma, p. 044 482 6409

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginhallitus

Päätösehdotus

Kaupunginvaltuusto merkitsee aloitteen ja siitä annetun lausunnon tiedokseen todeten, että aloitteessa tarkoitettu asia on tullut tässä yhteydessä riittävästi selvitettyksi.

Perusteluosa / aiempi käsittely

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 30.10.2023

§ 359

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Mäkinen Mika

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus tekee kaupunginvaltuustolle seuraavan ehdotuksen:

“Kaupunginvaltuusto merkitsee aloitteen ja siitä annetun lausunnon

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja

nro 8

tiedokseen todeten, että aloitteessa tarkoitettu asia on tullut tässä yhteydessä riittävästi selvitetyksi.”

Lahden kaupunki, Sivistyslautakunta, 10.10.2023

§ 85

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Opetus- ja kasvatusjohtaja Jämsén Virve

Päätösehdotus

Lautakunta antaa vastauksenaan valtuustoaloitteeseen perusteluosassa esitetyn.

Perusteluosa

Valtuutetut Kalle Aaltonen ja Ville Hälinen 30.1.2023:

”Valtuutetun aloiteoikeutta hyödyntäen esitän, että Lahden kaupunki aloittaa kokeilun, jossa kännykät jätetään kaikissa Lahden kouluissa kännykkäparkkeihin tjms. koulupäivien/oppituntien ajaksi. Kännykät nousee esiin suurena oppitunteja ja oppilaiden keskittymistä oppitunneilla häiritsevänä sekä koulukiusaamista lisäävänä tekijänä.

Viime aikaiset uutiset Suomen koulujen oppimistulosten nopeasta heikkenemisestä edellyttää näihinkin asioihin puuttumista ja opettajien antamaan palautteeseen reagointia.”

Vastaus valtuustoaloitteeseen:

Valtuustoaloitteessa esitetään, että mobiilipuhelimet tulisi kerätä oppilailta pois koulupäivän tai ainakin oppituntien ajaksi, koska ne häiritsevät keskittymistä oppitunneilla ja lisäävät koulukiusaamista.

Älylaitteiden (puhelin ja älykello) käytöstä koulussa ja mahdollisuudesta kieltää niiden käyttö on keskusteltu valtakunnallisesti kuluneen kevään ja alkusyksyn aikana. Suomen peruskouluissa perusopetuksen toimintaa ohjaavat Suomen perustuslaki, perusopetuslaki, perusopetuksen opetussuunnitelma (2016), oppilas- ja opiskeluhuoltolaki sekä väkivaltilanteiden osalta myös rikoslaki. Suomen lait eivät yksiselitteisesti mahdollista ehdotettua käytäntöä edes kokeilumielessä. On todettu, että jos opettaja kerää puhelimet pois ennaltaehkäisevästi kaikilta oppilailta oppitunnin alussa, rajoitetaan oppilaiden perusoikeuksia Suomen perustuslain 12§:n vastaisesti. Mobiililaitteiden osalta käytännön lainvoimaisuutta on koeteltu myös aluehallintovirastossa, jonka ratkaisussa todetaan, että mikäli puhelimet halutaan kerätä kaikilta oppilailta oppitunnin alussa pois, siihen on saatava oppilailta tai huoltajilta vapaaehtoinen suostumus. Tällöin tulee ratkaistavaksi myös mahdolliset korvausvelvollisuuskysymykset laitteiden rikkoutuessa keräys- tai palautusvaiheessa.

Perusopetuksessa säädetylle turvalliselle opiskeluympäristölle perustan luo YK:n Lapsen oikeuksien sopimus. Koulussa fyysisen turvallisuuden lisäksi on pidettävä huoli myös psyykkisestä ja sosiaalisesta turvallisuudesta. Oppilaita on suojattava väkivallalta, vahingoittamiselta, pahoinpitelyltä, laiminlyönniltä tai huonolta kohtelulta ja hyväksikäytöltä. Koulun tulee laatia ja päivittää järjestyssääntönsä yhdessä oppilaiden kanssa. Järjestyssääntöjen tarkoituksena on antaa koulu yhteisön turvallisuuden ja viihtyvyyden kannalta tarpeellisia määräyksiä käytännön järjestelyistä ja asianmukaisesta käyttäytymisestä.

Koulun järjestyssäännöissä ei voida kokonaan kieltää mobiililaitteiden tuomista kouluun, mutta järjestyssäännöillä voidaan rajoittaa mobiililaitteiden käyttöä; koulu voi edellyttää, että mobiililaitte on häiriötä aiheuttamattomassa tilassa opetuksen aikana. Mikäli oppilas tätä ohjetta rikkoo, eikä kehotuksesta huolimatta muuta toimintaansa, voidaan perusopetuslain perusteella ainoastaan tapauskohtaisesti ja viimeisenä keinona, ottaa puhelin haltuun, mutta tämä toimenpide voi kohdistua ainoastaan häiriötä aiheuttaneeseen oppilaaseen.

Välituntien osalta laintulkintana pidetään, että mobiililaitteiden käyttöä välitunneilla tai muina aikoina ei voida kokonaan kieltää.

Yksittäistapauksissa voidaan puuttua kännyköiden käyttöön, jos laitetta käytetään kiusaamis- tai häiritsemistarkoituksessa.

Puhelimen käyttö opetustarkoitukseen oppitunneilla

Älypuhelin on nykyään kaikkien saatavilla, ja näin ollen sen käyttö myös oppitunneilla esimerkiksi tiedonhankintaan ja erilaisiin tietopeleihin (Kahoot! ym.) on yleistynyt. Puhelimella saadaan tietokonetta nopeammin tarvittava sovellus auki. Perusopetuslain peruseriaate kuitenkin on, että opetus on oppilaalle maksutonta, ja koulusta saadaan kaikki oppimiseen tarvittavat välineet. Puhelin ei siis ole oppilaalle oppimisen kannalta välttämätön oppiväline. Puhelin tai älykello kulkevat kuitenkin nuoren mukana koko ajan, joten meidän tulee löytää muita ratkaisuja kaikkia tyydyttävään ja työrauhan takaavaan toimintatapaan koulussa.

Lahden perusopetus otti keväällä 2023 käyttöön valtuustoaloitedialogimallin. Ideana valtuustoaloitedialogissa on koota aloitteen tekijät sekä aloitteen aiheeseen liittyvät asiantuntijat yhteiseen dialogiin. Keskustelu toteutetaan Erätauko-menetelmää noudattaen. Dialogissa

aloitteentekijöillä on mahdollisuus rakentavasti keskustellen tuoda esille taustaa aloitteelle ja toisaalta aloitteeseen vastaavilla on mahdollisuus kuvailla aloitteeseen liittyvän aiheen nykytilaa ja mahdollisia tulevaisuuden suunnitelmia. Keskusteluun kutsutaan tämän lisäksi myös muita aiheeseen liittyviä asiantuntijoita ja sidosryhmiä. Aiheen niin vaatiessa valtuustoaloitedialogi voidaan järjestää Skidialogina, jolloin keskusteluun otetaan mukaan lahtelaisia lapsia ja nuoria.

Valtuustoaloitedialogissa ei pyritä yksimielisyyteen eikä tavoitteena ole ratkaisun löytyminen. Valtuustoaloitedialogi on tapa osallistaa, saada äänensä kuuluviin, kuulla erilaisia mielipiteitä ja ajatuksia, rakentaa yhteistä ymmärrystä sekä oppia ymmärtämään toisiamme paremmin. Käydyn dialogin ja siinä syntyneiden oivallusten perusteella saadaan rakennettua vahvaa pohjaa valtuustoaloitteeseen laadittavalle vastaukselle.

Puhelimet pois koulupäivän aikana -valtuustoaloitedialogiin osallistui kahdeksan aikuista ja kolmetoista lahtelaista yläkoululaista.

Skidialogina toteutettu keskustelutilaisuus järjestettiin Tiirismaan koululla tiistaina 19.9. Ennen dialogin aloittamista neuropsykologi Tuomo Aro alusti tilaisuutta Älylaitteet ja oppiminen -puheenvuorolla.

Keskustelua aiheesta käytiin aktiivisesti. Todettiin, että tiedonhaun lisäksi puhelin on tärkeä sosiaalisten suhteiden, päivän työjärjestyksen tarkistamisen, musiikin kuuntelun, mutta toisinaan myös yksinäisten hetkien turva vaikkapa välitunnilla. Musiikin kuuntelu voi helpottaa tehtäviin keskittymistä ja toisinaan puhelimella on tärkeää varmistaa päivän kulku. Puhelin voi myös häiritä omaa ja muiden keskittymistä oppituntiin.

Keskustelun aikana puhelinten kerääminen ei lähtökohtaisesti saanut kannatusta valtaosan keskusteluun osallistuneiden keskuudessa.

Osallistujien mielestä toimivampana tapana nähtiin yhteinen sopimus

puhelinien käytöstä koulun arjessa ja yhteisen sopimuksen noudattaminen kaikkien kouluarjessa toimivien kesken.

Minkä tulisi muuttua, jotta puhelimet ja muut älylaitteet eivät riko psyykkisesti turvallisen ja oppimiseen keskittyvän oppimisympäristön periaatteita? Meillä on jo runsaasti tietoa siitä, miten älylaitteiden liikakäyttö vaikuttaa keskittymiskykyyn, nukahtamiseen ja rauhoittumiseen. Puhelimen käyttöön liittyy myös vastuu. Viisaasti verkossa ja kavereiden kanssa -keskustelua käydään koululaisten kanssa ensimmäisestä luokasta alkaen. Koulussa, mutta myös kodeissa, tulisikin säännöllisesti keskustella älylaitteiden älykkästä ja tarkoituksenmukaisesta käytöstä.

Peruskoulun tavoitteena on ohjata lapsia ja nuoria hyvinvointia tukevaan ja kestävään elämäntapaan, myös sosiaalisen median osalta. Koulussa tulee käydä entistä enemmän keskustelua siitä, mitkä valinnat ohjaajat nuorta arvostamaan omaa ja toisten työtä sekä työrauhaa. Medialukutaito, tiedon kriittinen tarkastelu ja arjen elämänhallinnan ja yhteistyön taidot ovat myös työelämässä menestymisen avaimia. Tavoitteenamme on hyvinvoiva nuori ja aikuinen.

Toimenpidesuunnitelma:

- Varmistetaan, että koulujen järjestyssäännöt mahdollistavat puuttumisen häiritsevään mobiililaitteiden käyttöön kouluaikana.
- Lapsia ja nuoria ohjataan koulussa systemaattisesti turvalliseen ja lainmukaiseen älylaitteiden käyttöön sekä digitaatiojen kehittämiseen.
- Vahvistetaan kouluissa jo käytössä olevien, toimivien kännykkäparkkikäytänteiden kokeilua ja käyttöä yhteistyössä huoltajien kanssa.

- Lahtelaisten koulujen oppilaille selvitetään, mitä kiusaamiseen, (seksuaaliseen) häirintään ja lainvastaisiin tekoihin puuttumisen mallin mukainen toiminta tarkoittaa.
- Jatketaan vanhempien kanssa toteutettua yhteistyötä vanhemmuuden tukemiseksi sekä lisätään tietoisuutta älylaitteiden lapselle mukanaan tuomista uhkatekijöistä.
- Lahden perusopetuksessa jatketaan tunne- ja vuorovaikutus- sekä turvataitojen opetusta ikäkauteen sopivalla tavalla ensimmäisestä luokasta yhdeksänteen luokkaan jatkumona, koko peruskoulun kattaen.
- Koulujen toimintakulttuurissa vahvistetaan tavoitteellisesti lasten ja nuorten osallisuutta mm. säännöllisesti toteutettavilla luokkatunneilla, koulujen oppilaskuntakokouksissa ja skidialogeja jatkamalla. Osallisuutta vahvistamalla tuetaan yhteisöllisyyttä ja lisätään oman sekä toisten työn ja työrauhan kunnioittamista ja arvostamista.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Lautakunta: kh

Kh: kv

Kv: -

Liitteet

- 12 Valtuustoaloite: Lahden kaupunki aloittaa kokeilun, jossa kännykät jätetään kaikissa Lahden kouluissa kännykkäparkkeihin

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja

nro 8

Lahden kaupunki, Kaupunginvaltuusto, 13.11.2023

§ 112

Valtuustoaloite: Puistoruokailun järjestäminen kesäaikana alle 16-vuotiaille

3546/00.01.01.03/2022

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Vastuualuejohtaja Lasten ja Nuorten kasvu, Virve Jämsén,
p. 044 716 1328

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginhallitus

Päätösehdotus

Kaupunginvaltuusto merkitsee aloitteen ja siitä annetun lausunnon tiedokseen todeten, että aloitteessa tarkoitettu asia on tullut tässä yhteydessä riittävästi selvitetyksi.

Perusteluosa / aiempi käsittely

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 30.10.2023

§ 360

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Mäkinen Mika

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus tekee kaupunginvaltuustolle seuraavan ehdotuksen:

“Kaupunginvaltuusto merkitsee aloitteen ja siitä annetun lausunnon

tiedokseen todeten, että aloitteessa tarkoitettu asia on tullut tässä yhteydessä riittävästi selvitetyksi.”

Lahden kaupunki, Sivistyslautakunta, 10.10.2023

§ 86

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Sivistysjohtaja Granqvist Tiina

Päätösehdotus

Sivistyslautakunta päättää antaa vastauksenaan valtuustoaloitteeseen perusteluosassa esitetyn selvityksen. Mikäli puistoruokailu päätetään järjestää kesällä 2024, tulee vuoden 2024 sivistyksen palvelualueen talousarvioon varata vähintään 14 000 euroa puistoruokailun järjestämiseksi.

Perusteluosa

Lahden sosiaalidemokraattinen valtuustoryhmä jätti 13.6.2022 Valtuustoaloitteen puistoruokailun järjestämisestä. Sivistyslautakunta antoi vastauksen valtuustoaloitteeseen puistoruokailun järjestämisestä 25.4.2023 § 41. Kaupunginvaltuusto palautti asian uudelleen käsittelyyn saatesanoilla: *“Aloitevastauksesta tulee käydä selkeämmin ilmi eri järjestöyhteistyökumppanit, heidän mahdollisuudet järjestää puistoruokailua Lahden alueella sekä tämän pohjalta kustannuslaskelmia. Tämän lisäksi alueellisen tasa-arvon takaamiseksi vastauksessa tulee olla selkeämmin otettu kantaa siihen, missä muissakin puistoissa kuin Launeen*

perhepuistossa ruokailua voidaan realistisesti järjestää ja selvittää sen kustannuksia.”

Sivistyksen palvelualueen lasten ja nuorten kasvun vastuualue ja osallisuus ja hyvinvointi -palveluyksikkö on tehnyt lisäselvityksiä, tiedusteluja ja laskelmia puistoruokailun järjestämisestä viidellä alueella Lahdessa ensi vuonna. Alueet olisivat Laune, Kärpänen, Mukkula, Ahtiala ja Rakokivi. Ruokailuja järjestettäisiin esimerkiksi ajalla 3.6.–24.6.2024 klo 10–13 kaikilla viidellä alueella kerran viikossa maanantaista perjantaihin eli yhteensä kolme kertaa jokaisella alueella. Puistoruokailun lisäksi tapahtumissa on tärkeää perheiden kohtaaminen.

Valtuustoaloitteeseen vastataan lisäselvityksissä saatujen tietojen sekä laajemman verkoston mahdollisuuksien pohjalta. Suunnitelma toteutuksesta on tehty siten, että puistoruokailun voisi toteuttaa esitettyssä laajuudessa, ei vain ruokajakeluna vaan perheiden kohtamisena ennaltaehkäisevän ja vuorovaikutustyön näkökulmasta yhdessä eri toimijoiden kanssa.

Taustaa puistoruokailusta

Kesällä 2022 ja 2023 Lahden puistoruokailukokeilun järjestivät yhteistyössä Lahden lapsiperheiden kohtaamispaikkaverkosto. Mukana olivat Lahden seurakunta, Lahden ensi- ja turvakotiyhdistys ry, Lahden Diakonialaitos, Päijät-Hämeen hyvinvointialueen lapsiperheiden arjen tuen palvelut, Mannerheimin lastensuojeluliiton Lahden yhdistys ry, etelän alueen kumppanuuspöytä, avoin varhaiskasvatus ja etelän alueen aluekoordinaattori.

Puistoruokailua järjestettiin kesäkuussa kolmena päivänä ja jokaisella kerralla jaettiin 200 keittoannosta. Ruokailun järjestämispaikkana toimi

Launeen perhepuisto, joka on sijainniltaan keskeinen ja tunnettu. Se tarjoaa myös valmista oheistoimintaa monen ikäisille lapsille ja nuorille.

Puistoruokailun kokonaiskoordinointi ja yhteistyö

Koko kaupungin puistoruokailujen koordinointi tai useamman tapahtuman koordinointi vaatii henkilöstö- ja talousresursseja sekä viestintä- ja ohjaamistaitoja, ruokajakelun järjestämistä lupineen ja tilajärjestelyineen. Tiedusteluja tehtiin niin kaupungin yksiköille kuin Lahden alueen yhdistyksille sekä seurakunnalle kokonaiskoordinoinnista tai osakoordinoinnista (esim. yksi tai useampi puistoruokailu).

Kohtaamispaikkaverkostosta Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lahden yhdistys on vastannut aiemmin Launeen puistoruokailun kokonaiskoordinoinnista. Koordinoinnista vastaaminen ei olisi kuitenkaan enää mahdollista vuonna 2024. MLL:n paikallisyhdistys olisi kuitenkin mielellään muulla tavalla mukana resurssiensa puitteissa ja mahdollisesti Launeella järjestettävässä ruokailussa. Tiedusteluja toiminnan koordinoinnista tehtiin MLL Lahden yhdistyksen lisäksi Lahden seurakuntayhtymälle, Ensi- ja turvakodille, Dilalle ja Harjulan Setlementille.

Lahden seurakuntayhtymä on myös järjestänyt vähävaraisille perheille perheruokailuja kesäkuussa 2023 kolmella alueella. Seurakunnalta saadun tiedon perusteella ruokailu on ollut tarpeellinen sekä merkityksellinen perheille. Toiminnan keskiössä on ollut perheiden ja lasten kohtaaminen. Lahden seurakuntayhtymä onkin ilmaissut valmiutensa resursoida kaksi lastenohjaajaa työntekijäresurssiksi eri alueilla järjestettäviin puistoruokailuihin kolmeksi viikoksi. Ruokailun rahoitukseen seurakuntayhtymä ei pysty osallistumaan. Yhtymä tekee

mielellään yhteistyötä, eikä järjestä omaa erillistä ruokailua, mikäli suunniteltu yhteistyössä järjestettävä puistoruokailu toteutuu. Koko toiminnan koordinointi ja raportointi on mahdollista ostaa ostopalveluna seurakuntayhtymältä, josta löytyy sopiva työntekijä koordinoimaan puistoruokailua loppukeväästä alkaen sovitusti. Kyseisellä työntekijällä on kokemusta seurakunnan kesäperhekerhojen suunnittelusta ja toteutuksesta, sekä perhepuistoruokailun yhteistyöstä. Koordinaattorin palkkakustannukset operatiivisten kustannusten lisäksi tulisi huomioida vuoden 2024 talousarviossa. Palkkakustannus olisi 3800 euroa. Kaupunki vastaa toiminnan esivalmistelusta ja yhteistyön käynnistämisestä, johon tulee resursoida kaupungin työntekijän työpanosta.

Perheiden kohtaaminen ja lasten ohjelma ovat tärkeä osa tapahtumaa. Henkilöstöpalveluiden kanssa tehdään selvitystä yhden tai kahden osaikaisen koulunkäynninohjaajan työtehtävistä kolmen viikon ajaksi. Ohjaajat toteuttaisivat lapsille leikkiä ja toimintaa kaikilla viidellä alueella sekä auttaisivat käytännön järjestelyissä. Palkkakustannus olisi 1 600 tai 3 200 euroa.

Tiedusteluja tehtiin myös kaupungin yksiköille tapahtumien järjestämiseksi ja kokonaiskoordinoinnista vastaamiseksi tai osallistumiseksi tapahtumien toiminnan järjestämiseen. Muun muassa nuorisopalvelut vastasivat, että ajankohta on nuorisopalveluiden kiireisin aika vuodesta, jolloin työntekijäresurssi on sidottuna leiri- ja retki- sekä tilojen omaan kesätoimintaan.

Lasten ja nuorten kasvun vastuualueelta tai osallisuus ja hyvinvointi - palveluyksikössä ei ole myöskään henkilöstö- ja taloudellisia resursseja ottaa vastuulleen kokonaiskoordinaatiota ja tapahtumien järjestämistä.

Järjestämispaikat ja yhteistyötoimijat

Hyvinvointialueen Arjen tuki, MLL, Dila, Ensi- ja turvakoti ry:n henkilöstöä sekä Harjulan Setlementti pystyvät mahdollisesti osallistumaan puistoruokailun perheiden kohtaamiseen tai muun toiminnan järjestämiseen satunnaisesti ja rajoitetusti. Tarkkaa osallistujamäärää tai osallistumismahdollisuuksia ei ole vielä mahdollista luvata, koska järjestöjen henkilökuntamäärä ei ole vielä tiedossa. Hyvinvointialueen Arjen tuen palvelut eivät pysty sitoutumaan kesän 2024 puistoruokailun toimintaan tai kustannuksiin tällä hetkellä. Asiakastyö priorisoidaan puistoruokailutoiminnan edelle. Asiakastyön antaessa myöden osallistuvat arjen tuen työntekijät mielellään puistoruokailuun ja perheiden kohtaamiseen.

Järjestämispaikat:

Jotta puistoruokailu saavuttaisi kattavasti koko Lahden alueen, sitä olisi tarkoituksenmukaista järjestää seuraavilla alueilla:

- Ahtiala (seurakunnan tilat ja koulun piha), Ahtialan srk hoitaa ruoanjaon
- Mukkula (Tanssimäen kerho), Mukkulan Toimari vastaa mahdollisesta ruokajaosta
- Kärpänen/Metsäkangas (Kärpäsen koulu tai Harjunalustan srk-koti), Ahtialan srk hoitaa ruokajaon
- Laune (Launeen perhepuisto), mahdollisesti MLL hoitaa ruokajaon
- Rakokivi (monitoimitalo Loiston piha/kota), Nastolan Nasevan seniorit mahdollisesti hoitaa ruokajaon

Ruokailu voitaisiin järjestää viikon eri päivinä kaupungin eri paikoissa, jolloin taattaisiin myös kaupunkilaisten tasavertaiset mahdollisuudet osallistua ruokailuun asuinpaikasta riippumatta. Myös yhteistyökumppaneiden sitoutuminen edellä mainitun suunnitelman mukaisesti on mahdollista.

Puistoruokailun kustannukset

Kustannuksien kartoittamiseksi pyydettiin tarjous kouluille ja päiväkodeille ruokaa tuottavalta Päijät-Hämeen Ateriapalvelu Oy:ltä. Annoksen hinta vaihtelee 1,70 € - 3,50 € välillä/annos alv. 0 %. Edullisempi annos sisältää keiton, leivän, ruokajuomana veden. Ruokailun osallistuvat kuntalaiset ohjeistetaan tällöin tuomaan omat ruokailuastiat. Kalliimpi annos sisältää keiton tai laatikkoruoan ja salaatin, leivän sekä maidon ja kertakäyttöastiat. Lisäksi kustannuksia tulee ruokakuljetuksesta 20 €/kerta. Minimianneos tilauksille on 30 annosta/kerta.

Muut operatiiviset kulut:

- koordinaattorin välilliset kustannukset (matkakulut 300 euroa)
- koordinaattori srk (toukokuu 50 % työajasta, kesäkuu 100 %, 3500 euroa); järjestämis- ja raportointivastuu
- yksi tai kaksi osa-aikaista koulunkäynnin ohjaajaa (3 viikkoa, henkilöstöpalvelut 1600 tai 3200 euroa)
- mahdolliset vahtimestaripalvelut ovien avaamiseen tai siivouskulut (500 euroa)
- kertakäyttöastiat (500 euroa)
- markkinointi: Uusi Lahti, Nastola-lehti 3 mainosta; julisteet, flyerit (1500 euroa; mahd. Kumppanuuspöytien käyttötaloudesta)

- ruokajakopalvelu 100 euroa/krt (3000 euroa; mahd. Kumppanuuspöytien käyttötaloudesta)
- kuivahävikkiruokatoimitukset 100 euroa/krt (600 euroa, jos 2 krt/vko)
- pöydät, tuolit, muut aineet, tarvikkeet, luvat, vakuutukset, Teosto? (300 euroa)

Puistoruokailun kokonaiskulut edullisemmalla ateriavaihtoehdolla (1,70 euroa/ateria) olisivat 18 260 euroa. Mikäli ateriaksi valittaisiin kalliimpi vaihtoehto (3,50 euroa/ateria), olisivat kokonaiskulut 21 500 euroa. Ennakkoarvioinnin mukaan kumppanuuspöytien käyttötaloudesta olisi mahdollista kattaa 3000 euroa.

Lisämäärärahatarve vuoden 2024 talousarvioon olisi vähintään 13 660 vuonna 2024.

Minimilisämäärärahatarve vuodelle 2024:

Paikka	Yksikköhinta	Määrä	Ateria	Kuljetus	Jakelu	Kerrat	Yhteensä
Ahtiala	1,70 €	100	170,00 €	20,00 €	100,00 €	3	870,00 €
Mukkula	1,70 €	100	170,00 €	20,00 €	100,00 €	3	870,00 €
Metsäkangas	1,70 €	100	170,00 €	20,00 €	100,00 €	3	870,00 €
Laune	1,70 €	200	340,00 €	20,00 €	100,00 €	3	1 380,00 €
Nastola	1,70 €	100	170,00 €	20,00 €	100,00 €	3	870,00 €
Koordinaattorin palkkakulut (3 vk 100 % + 4 vk 50 %)							3 500,00 €
Koordinaattorin välilliset kulut, esim. matkakulut							300,00 €
Mahdolliset vahtimestaripalvelut, siivouskulut							500,00 €
Työntekijä (3 viikkoa 100 %)							1 600,00 €
Kertakäyttöastiat							500,00 €
Kuivahävikkiruokatoimitukset							600,00 €
Pöydät, tuolit ja luvat							300,00 €
Mainonta - Uusi Lahti, Nastola-lehti 3 mainosta							1 500,00 €
				Kokonaiskustannus			13 660,00 €

Muut tiedustelut ja selvitykset

Avoin Ovi ry vastasi myönteisesti tiedusteluun mahdollisista kuivahävikkiruokatoimituksista (leipä, pulla, puurojauhot, murot, keksit tms.) esim. 2 krt/vko sovittuun paikkaan. Kuljetus- ja palvelukulut olisivat 100 euroa/kuljetus. Kuljetus voidaan toimittaa suoraan tapahtumapaikalle tai koontipaikkaan, jossa koordinoinnista vastaavat työntekijät toimittaisivat tarvittavan määrän kuivaruokia jakoon tapahtumapaikoille. Perheille tarjotaan mahdollisuutta ottaa mukaansa kuivahävikkiruokaa.

Päijät-Hämeen Liikunta ja Urheilu voisi olla apuna etsimässä kumppaneita tapahtumiin. He tarjoavat mahdollisesti liikuntapalveluiden kautta liikuntaneuvoja, nuorisopuolelta harrasteasiaa ja kaupungin kanssa yhteistyössä etsivät sopivia urheiluseurakumppaneita kesäkuun päiviin. Myös työntekijät voivat tarvittaessa olla järjestämässä toimintaa perheille yhteistyössä edellä mainittujen kumppaneiden kanssa.

Yhdessä Päijät-Häme -hanke suhtautui asiaan myönteisesti ja voisi olla apuna markkinoinnissa, tiedottamisessa ja verkostoitumisessa.

Lahden lähimmäispalvelu on valmis tukemaan viestinnässä ja vapaaehtoistoimijoiden mukaan saamiseksi. Muilta osin ei ole resursseja koordinointiin tai ruokajakoon.

Finfami, mielenterveys- ja lapsiperheiden tuki on mukana kolmella eri alueella yhden päivän yhden työntekijän työpanoksella.

DILAn Yhteisökärpänen on lupautunut tulemaan vähintään yhteen puistoruokailupäivään kohtaamistyöhön.

Lahden kumppanuuspöydille esitetään mahdollisuutta tukea kaikkia puistoruokailuja ja vähävaraisia perheitä siten, että jokainen pöytä osallistuisi ruokajakopalvelukustannuksiin sekä tapahtumamarkkinointiin.

Ruokajakelupalvelua Rakokivessä tiedusteltiin myös Lions Club Nastola Helmiltä, mutta hallitus ilmoitti, ettei heiltä riitä kesäkuussa resursseja ruokajakoon.

Launeen perhepuiston tilat ovat käytettävissä, sillä kesätoiminta kerhoissa pyörii koko ajan. Varhaiskasvatuksen henkilökunnan osallistumista puistoruokailutapahtumiin ei ole mahdollista tässä vaiheessa vuotta luvata.

Perusteluosa / aiempi käsittely

Lahden kaupunki, Kaupunginvaltuusto, 22.05.2023

§ 49

Päätös

Kaupunginvaltuusto palautti asian uudelleen valmisteltavaksi.

Esittelijä

Kaupunginhallitus

Päätösehdotus

Kaupunginvaltuusto merkitsee aloitteen ja siitä annetun lausunnon tiedokseen todeten, että aloitteessa tarkoitettu asia on tullut tässä yhteydessä riittävästi selvitetyksi.

Käsittely

Keskustelun kuluessa valtuutettu Siru Heromaa-Karjalainen teki seuraavan palautusehdotuksen:

”Esitän, että aloite palautetaan uudelleen käsittelyyn saatesanoilla: aloitevastauksesta tulee käydä selkeämmin ilmi eri järjestyhteistyökumppanit, heidän mahdollisuudet järjestää puistoruokailua Lahden alueella sekä tämän pohjalta kustannuslaskelmia. Tämän lisäksi alueellisen tasa-arvon takaamiseksi vastauksessa tulee olla selkeämmin otettu kantaa siihen, missä muissakin puistoissa kuin Launeen perhepuistossa ruokailua voidaan realistisesti järjestää ja selvittää sen kustannuksia.”

Ehdotusta kannatettiin.

Julistettuaan keskustelun asian palauttamisen osalta päättyneeksi puheenjohtaja totesi, että valtuutettu Heromaa-Karjalainen mm. valtuutettu Kalle Aaltosen kannattamana oli tehnyt edellä mainitun kannatetun ehdotuksen asian palauttamisesta uudelleen valmisteltavaksi. Puheenjohtajan selostus hyväksyttiin.

Tämän jälkeen valtuusto hyväksyi yksimielisesti valtuutettu Heromaa-Karjalaisen tekemän palautusehdotuksen.

Näin ollen kaupunginvaltuusto palautti asian uudelleen valmisteltavaksi.

Perusteluosa / aiempi käsittely

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 15.05.2023

§ 163

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja

nro 8

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Timonen Pekka

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus tekee kaupunginvaltuustolle seuraavan ehdotuksen:

“Kaupunginvaltuusto merkitsee aloitteen ja siitä annetun lausunnon tiedokseen todeten, että aloitteessa tarkoitettu asia on tullut tässä yhteydessä riittävästi selvitettyksi.”

Käsittely

Puheenjohtaja Sirkku Hildén ja jäsen Minna Lampinen ilmoittivat olevansa esteellisiä. Esteellisyydet todettiin hallintolain 28 § 1 momentin 5 kohdan perusteella.

Sirkku Hildén ja Minna Lampinen poistuivat asian käsittelyn ja päätöksenteon ajaksi.

Puheenjohtajana tämän pykälän aikana toimi I varapuheenjohtaja Kalle Aaltonen ja pöytäkirjan tarkastajana varajäsen Jari Rissanen.

Lahden kaupunki, Sivistyslautakunta, 25.04.2023

§ 41

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Sivistysjohtaja Granqvist Tiina

Päätösehdotus

Sivistyslautakunta päättää antaa vastauksenaan valtuustoaloitteeseen perusteluosassa esitetyn.

Perusteluosa

Lahden sosialidemokraattinen valtuustoryhmä 13.6.2022:

”Me allekirjoittaneet, valtuutetun aloiteoikeutta käyttäen esitämme, että Lahden kaupunki selvittää minkälaiset mahdollisuudet Lahdessa olisi järjestää puistoruokailua kesäaikaan alle 16-vuotiaille. Tavoitteena tulee olla etenkin pienituloisten perheiden tukeminen kesäaikana, kun koulut ovat kiinni. Kesäaika on monelle pienituloiselle perheelle vaikeaa aikaa, ja puistoruokailun kautta tarjottu ruoka saattaa olla päivän ainoa lämmin ruoka. Lisäksi puistoruokailu tarjoaa mahdollisuuden sosiaaliin kontakteihin ja matalan kynnyksen kohtaamiseen.

Lahden eteläinen kumppanuuspöytä on tänä kesänä mukana tukemassa puistoruokailua, joka toteutetaan järjestöyhteistyössä Launeen perhepuistossa kolmena päivänä kesäkuun aikana. Tampereen kaupunki järjesti viime kesänä pilottiruokailun, joka laajeni tänä vuonna koskemaan viittä eri paikkaa Tampereen alueella neljänä päivänä viikossa. Muissa isoissa kaupungeissa, kuten Helsingissä, puistoruokailua on järjestetty jo 1940-luvulta lähtien arkipäivisin.

Esitämme, että Lahden kaupunki selvittää, miten Lahdessa voitaisiin järjestää useampana päivänä viikossa kesäaikana puistoruokailu siten, että kaikilla lahtelaisilla alueilla olisi lapsiperheiden mahdollisuus osallistua puistoruokailuun. Alueet voisivat olla esimerkiksi kumppanuuspöytien aluejakomallin mukaiset. Selvityksessä tulee arvioida, miten puistoruokailu voitaisiin toteuttaa järjestöyhteistyössä. Lisäksi tulee arvioida puistoruokailun kustannuksia sekä vaikutuksia sosiaalisesta näkökulmasta. Selvityksessä tulee hyödyntää tänä kesänä järjestettävän kokeilun tuloksia.”

Vastaus valtuustoaloitteeseen

Kesällä 2022 puistoruokailukokeilun järjestivät yhteistyössä Lahden lapsiperheiden kohtaamispaikkaverkosto. Mukana olivat Lahden seurakunta, Lahden ensi- ja turvakotiyhdistys ry, Lahden Diakonialaitos, Päijät-Hämeen hyvinvointialueen lapsiperheiden arjen tuen palvelut, Mannerheimin lastensuojeluliiton Lahden yhdistys ry, etelä alueen kumppanuuspöytä, avoin varhaiskasvatus ja etelän alueen aluekoordinaattori.

Puistoruokailua järjestettiin kolmena päivänä (8.6, 1.6 ja 22.6) ja jokaisella kerralla jaettiin 200 keittoannosta. Ruokailun järjestämispaikkana toimi Launeen perhepuisto, joka on sijainniltaan keskeinen ja tunnettu, tarjoten myös valmista oheistoimintaa monen ikäisille lapsille ja nuorille.

Puistoruokailun järjestämismahdollisuuksia kesällä 2023 on kartoitettu. Lahden lapsiperheiden kohtaamispaikkaverkosto tulee järjestämään myös tulevana kesänä puistoruokailua vuoden 2022 käytäntöjä vastaavalla tavalla 200:lle henkilölle. Puistoruokailut on suunniteltu järjestettävän 7.6, 14.6 ja 21.6.

Puistoruokailun järjestämisessä tarvitaan ruokakustannusten lisäksi riittävä määrä henkilökuntaa. Mikäli ruokaa jaetaan esimerkiksi kaksisataa annosta ja jakoaika on kaksi tuntia, arvioitu tarvittava henkilökuntamäärä on kolmesta neljään työntekijään. Lisäksi ruokailun järjestämiseen tarvitaan mm. elintarvikelupa ja henkilö, joka koordinoi kokonaisuudessaan puistoruokailun järjestämistä.

Keskeiseksi ruokailun järjestämispaikaksi on koettu Launeen perhepuisto. Perhepuiston sijainti on keskeinen sekä tunnettu kaupunkilaisten keskuudessa ja palvelee näin ollen eri asuinalueen lapsiperheitä. Siellä on tarjolla myös monipuolista oheistoimintaa

monen ikäisille lapsille ja nuorille. Kesällä 2022 oli puistoruokailupäivinä myös toimijoiden järjestämää ohjelmaa ja kävijöillä oli mahdollisuus kohdata alueellisia lapsiperhetoimijoita. Launeen perhepuiston puitteet antavat hyvät mahdollisuudet sosiaalisiin kontakteihin niin kuntalaisten kesken kuin myös eri järjestöjen työntekijöille ihmisten kohtaamiseen, keskusteluun ja tukeen.

Aloitteessa yhtenä tavoitteena oli pienituloisten perheiden tukeminen kesäaikana. Jo viime kesän kokemuksen perusteella voidaan todeta, että tämän kaltaisella puistoruokailulla saavutetaan aloitteessa mainittu kohdejoukko verrattain hyvin.

Kustannuksien kartoittamiseksi pyydettiin tarjous kouluille ja päiväkodeille ruokaa tuottavalta Päijät-Hämeen Ateriapalvelu Oy:ltä.

Annoksen hinta vaihtelee 1,70 € - 3,50 € välillä/ annos, alv. 0 %.

- Edullisempi annos sisältää keiton, leivän, ruokajuomana vesi, ruokailijat tuovat omat ruokailuastiat.
- Kalliimpi annos sisältää keiton/ laatikkoruoan ja salaatin, leivän ja maidon sekä kertakäyttöastiat.

Lisäksi kustannuksia tulee kuljetuksesta 20 euroa/ kerta. Minimianneos tilauksille on 30 annosta/ kerta.

Mikäli puistoruokailu järjestettäisiin 200 henkilölle, tulisi edullisemman annoksen mukaisen tarjoilun kustannuksiksi 360 €/kerta ja kalliimman annoksen mukaisen tarjoilun kustannuksiksi 720 €/kerta. Jos puistoruokailu järjestettäisiin koulun loma-ajalla (ma-pe) 3.6.-8.8 2024 yhteensä 200:lle henkilölle, olisivat kustannukset edullisemman annoksen tarjoilusta 15 120 euroa ja kalliimman annoksen tarjoilusta 30 240 euroa. Kustannuksissa tulisi myös huomioida, että koko kesän ajan (ma-pe) järjestettävä ruokailu edellyttäisi merkittävästi enemmän

henkilöstöresursseja ruokailun järjestämiseksi. Kolmannen sektorin työvoimaresursseilla ruokailuja ei olisi joka päivä mahdollista järjestää. Näin ollen kaupungin tulisi varautua rekrytoimaan henkilöstöä kesäruokailun järjestämiseksi. Mikäli puistoruokailu järjestettäisiin jokaisella kolmella alueella, kasvaisivat ruokakustannukset ja työntekijöiden tarve oleellisesti.

Säännöllisen, koko kesän ajan järjestettävä puistoruokailu vaatisi usean henkilön työpanoksen tapahtuma-aikana sekä henkilöressin ruokailun järjestämisen koordinointiin Lahden kaupungin organisaatiosta. Lasten ja nuorten kasvun vastualueen budjetista ei ole osoitavissa määrärahoja ruokatarjoilun kustannusten kattamiseksi ja tarvittavan henkilöstön rekrytoimiseksi. Lahden kaupungin varhaiskasvatus tarjoaa kuitenkin Launeen perhepuiston tilat kesällä 2023 puistoruokailun järjestämiseen 7.6, 14.6 ja 21.6, Lisäksi lasten ja nuorten kasvun vastuualue osallistuu aluekoordinaattorin työpanoksella Lahden lapsiperheiden kohtaamispaikkaverkoston puistoruokailun järjestämiseen edellä mainittuina päivinä.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Lautakunta: kh

Kh: kv

Kv: -

Liitteet

13 Valtuustoaloite: Puistoruokailun järjestäminen kesäaikana alle 16-vuotiaille

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja

nro 8

Lahden kaupunki, Kaupunginvaltuusto, 13.11.2023

§ 113

Valtuustoaloite: Lahden kaupungista imetysmyönteinen työpaikka

4121/00.01.01.03/2023

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Henkilöstöjohtaja Mira Keitaanranta, p. 050 559 4065

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginhallitus

Päätösehdotus

Kaupunginvaltuusto merkitsee aloitteen ja siitä annetun lausunnon tiedokseen todeten, että aloitteessa tarkoitettu asia on tullut tässä yhteydessä riittävästi selvitettyksi.

Perusteluosa / aiempi käsittely

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 30.10.2023

§ 361

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Mäkinen Mika

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus tekee kaupunginvaltuustolle seuraavan ehdotuksen:

“Kaupunginvaltuusto merkitsee aloitteen ja siitä annetun lausunnon

tiedokseen todeten, että aloitteessa tarkoitettu asia on tullut tässä yhteydessä riittävästi selvitettyksi.”

Perusteluosa

Valtuutettu Anna Kaisa Kupiainen ym. 24.8.2023:

”Lahden kaupungista imetysmyönteinen työpaikka

Imettävien vanhempien toiveet työhönpaluusta ja imetyksestä on voitava jatkossa sovittaa paremmin yhteen. Perhevapaaudistuksen tavoite on ollut, että vapaat jakautuvat jatkossa tasaisemmin lapsen vanhempien välille. Uudistus on historiallinen ja edistää niin työelämän tasa-arvoa kuin molempien vanhempien oikeuksia ja mahdollisuuksia hoitaa lasta kotona.

Imetys edistää imettävän vanhemman ja lapsen terveyttä. Suomessa suositellaan täysimetystä 4-6 kuukauteen asti ja tämän jälkeen osittaisimetystä vähintään vuoden ikään saakka. WHO suosittelee jatkamaan imetystä siihen saakka, kun lapsi on kaksivuotias. Töihin palaaminen ei saa olla este imetyksen jatkamiselle, jos imettävä vanhempi ja lapsi toivovat imetyksen jatkoa. Työpaikoilla voidaan tukea imetystä monin konkreettisin tavoin: joustava työaika, mahdollisuus taukoihin, rauhallinen tila imetykselle (muu kuin wc-tila) tai rintamaidon pumppaamiselle (muu kuin wc-tila) sekä mahdollisuus säilyttää pumpattua maitoa. Työyhteisön myönteinen ilmapiiri imetykselle on avainasemassa.

Tarvitaan koko yhteiskunnan imetysmyönteistä asennetta, ja aivan erityisesti imetyksen jatkumisen mahdollistamista työpaikoilla. Suomi ei esimerkiksi ole ratifioinut ILO:n äitiyssuojelusopimusta (ILO:n yleissopimus n:o 183), jossa käsitellään muun muassa imetystä työpaikoilla tai päivittäisen työajan lyhentämistä imetystä varten.

Suomessa on puhuttu perheystävällisistä työpaikoista jo kauan. Perheystävällisyyttä voisi edistää myös imetysmyönteisyyttä lisäämällä.

Me allekirjoittaneet valtuutetut ehdotamme, että Lahti ryhtyy edistämään imetysmyönteistä ilmapiiriä omilla työpaikoillaan sekä tekee konkreettisia toimenpiteitä esimerkiksi vauvan imetyksen ja maidon pumppaamisen mahdollistamiseksi työpäivän aikana työaikajärjestelyin, mahdollisuudella taukoihin, tarjoamalla imetykselle ja/tai pumppaukselle rauhallisen tilan (muun kuin wc-tilan) ja mahdollisuuden säilyttää rintamaitoa. Samalla kaupunki voi toimia suunnannäyttäjänä mainitsemalla imetysmyönteisyydestään esimerkiksi rekrytoinnin yhteydessä ja kannustaa Lahden alueella toimivia yrityksiä ja muita työnantajia imetysmyönteisyyteen.”

Vastaus aloitteeseen

Lahden kaupungin henkilöstöpoliittisten linjausten mukaan kaupungin tavoitteena on tukea työelämän ja perhe-elämän yhteensovittamista kiinnittämällä huomiota työjärjestelyihin. Lahden kaupunki huomioi eri elämänvaiheissa olevien työntekijöiden yksityiselämän ja työn yhteensovittamisen myönteisellä suhtautumisella erilaisiin työtä koskeviin järjestelyihin. Esihenkilöitä ja työyhteisöjä kannustetaan keskusteluun arkisista ja konkreettisista keinoista siihen, miten työtä ja yksityiselämää voidaan yhteensovittaa.

Imetysmyönteisen työpaikan luomisessa toteutetaan arkisia tekoja työpaikoilla. Tärkeintä on myönteinen suhtautuminen imetyksen ja työnteon yhdistämiseen sekä joustava ja mahdollistava asenne. Imetysmyönteisiä käytäntöjä voidaan työpaikalla kehittää yhdessä työntekijöiden kanssa. Mikäli työssä etätyö ei ole mahdollista, esim. maidon pumppaukseen on mahdollista käyttää työpaikan lepotilaa

(työturvallisuuslain 48 § mukaan työpaikalla tai sen välittömässä läheisyydessä on työntekijöiden käytettävissä oltava työn luonne ja kesto sekä työntekijöiden lukumäärä huomioon ottaen riittävät ja asianmukaisesti varustetut peseytymis-, pukeutumis- ja vaatteiden säilytystilat, ruokailu-, lepo- ja käymälätilat sekä muut henkilöstötilat. Raskaana olevilla naisilla ja imettävillä äideillä on tarvittaessa oltava mahdollisuus mennä lepohuoneeseen tai muuhun sopivaan paikkaan lepäämään.) Lepo/taukotilan yhteydessä on jääkaappi, jossa maitoa voi säilyttää. Lepo/taukotilojen viihtyisyyttä on mahdollisuus lisätä kaluste- ja valaistusjärjestelyin jo yleisen viihtyvyyden lisäämiseksi.

Elokuussa 2022 tuli voimaan perhevapaa uudistus, jonka tavoitteena on jakaa perhevapaita tasaisemmin vanhempien kesken. Lisäksi uudistus on mahdollistanut entistä paremmin perhe-elämän ja työnteon yhdistämisen. Kaupungilla on erilaisia työtehtäviä, joissa työntekijät ja työaikajärjestelyt vaihtelevat työn luonteen mukaisesti. Työtehtävien reunaehdot huomioiden on töihin palaavan mahdollista jatkaa imettämistä/maidon pumppausta töihin paluusta huolimatta. Kunnallisiin virka- ja työehtosopimuksiin tai työaikalainsäädäntöön ei sisälly imetystaukoja koskevia määräyksiä, mutta imettäjän on mahdollista käyttää virka- ja työehtosopimusten mukaisia taukoja myös imetykseen. Monissa tehtävissä on mahdollista tehdä työtä myös monipaikkaisesti ja/tai käyttäen liukuvaa työaikaa, jolloin imettäminen on luonnollisesti helpommin järjestettävissä.

Lahden kaupunki tavoittelee koko työuran kattavaa laadukasta ja hyvää työelämää. Imetysmyönteisen työpaikan luonnissa ei toteuteta erillisiä toimenpiteitä vaan jatketaan hyvää työnantajapolitiikkaa ja kannustetaan työyhteisöjä työelämän yhteiseen kehittämiseen.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja

nro 8

Toimenpiteet

Lautakunta: kh

Kh: kv

Kv:

Liitteet

14 Valtuustoaloite, Lahden kaupungista imetysmyönteinen työpaikka

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja

nro 8

Lahden kaupunki, Kaupunginvaltuusto, 13.11.2023

§ 114

Valtuustoaloite: Lahden kaupunki järjestää kouluissaan opetuksenaan tietoa oppilailleen uudesta seksuaalirikoslainsäädännöstä

599/00.01.01.03/2023

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Palvelupäällikkö Kirsikka Saresma, p. 044 482 6409

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginhallitus

Päätösehdotus

Kaupunginvaltuusto merkitsee aloitteen ja siitä annetun lausunnon tiedokseen todeten, että aloitteessa tarkoitettu asia on tullut tässä yhteydessä riittävästi selvitettyksi.

Perusteluosa / aiempi käsittely

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 30.10.2023

§ 362

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Mäkinen Mika

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus tekee kaupunginvaltuustolle seuraavan ehdotuksen:

“Kaupunginvaltuusto merkitsee aloitteen ja siitä annetun lausunnon

tiedokseen todeten, että aloitteessa tarkoitettu asia on tullut tässä yhteydessä riittävästi selvitetyksi”

Lahden kaupunki, Sivistyslautakunta, 10.10.2023

§ 87

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Vastuualuejohtaja, Lasten ja Nuorten kasvu Jämsén Virve

Päätösehdotus

Sivistyslautakunta antaa vastauksenaan valtuustoaloitteeseen perusteluosassa esitetyn.

Perusteluosa

Valtuutetut Tuija Saloranta ja Niko Liukkonen 30.1.2023:

”Esitämme, että Lahden kaupunki järjestää kouluissaan, joko yläasteella ja/tai lukioissa ja/muissa oppilaitoksissaan tai opetusryhmissään valitsemansa tahon kanssa (esimerkiksi opettaja, poliisi tai lakimies) opetuksenaan tietoa oppilailleen uudesta seksuaalirikoslainsäädännöstä.

Opetuksen muoto on Lahden kaupungin valittavissa, mutta tiedon on saavutettava mahdollisimman moni oppilas.

Seuraava perusteluosa on vahvasti kytköksissä asiakirjaan "Hallituksen esitys HE 13/2022 vp

- Hallituksen esitys eduskunnalle seksuaalirikoksia koskevaksi lainsäädännöksi”.

Lahdessa 2017–2021 ilmoitetut seksuaalirikokset ovat kasvaneet 75 kappaleesta 106 kappaleeseen ja samalla aikavälillä raiskaukset ovat kasvaneet 23 kappaleesta 46 kappaleeseen eli määrä on kaksinkertaistunut.

Ess:n tietojen mukaan viime vuonna ryhmälle, joka tutkii väkivalta- ja seksuaalirikoksia Päijät- Hämeessä tuli tutkittavaksi 191 tapausta ja loppuvuodesta 2022 rikosepäilyjä oli tullut tutkintaan jo 233. Kasvua oli jo tuolloin yli 40 tapausta.

Uuden seksuaalilainsäädännön suurimmat muutokset

Keskeinen muutos raiskausrikosta koskevan säännöksen muuttamisessa on sen muuttuminen suostumusperusteiseksi. Raiskauksen keskeinen tunnusmerkki on nyt se, että rangaistavaa on sukupuoliyhteydessä oleminen sellaisen henkilön kanssa, joka ei osallistu siihen vapaaehtoisesti. Tämä toistuu vastaavalla tavalla muissakin seksuaalirikoksissa.

Uutta lainsäädännössä on myös se, että seksuaalisen kuvan luvaton levittäminen on säädetty seksuaalirikoksena rangaistavaksi.

Uusi rikosnimike, seksuaalinen kajoaminen, koskee lievimmillään seksuaalista itsemääräämisoikeutta olennaisesti loukkaavia seksuaalisia tekoja. Seksuaalisesta kajoamisesta säädettiin myös törkeä tekemuoto.

Lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten osalta kontrollijärjestelmä on tehostunut. Esimerkiksi poliisin tietoon tulleiden lapsiin kohdistuvien hyväksikäyttörikosten määrä on noin kuusinkertaistunut vuosina 1980—2019.

Tietoisuus lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten luonteesta (rikosten vahingolliset vaikutukset sekä piiloon jäämisen ja myöhäisen ilmitulon riski) on lisääntynyt. Tämä on johtanut ilmoittamisalttiuden lisääntymiseen (myös viranomaisille asetettu ilmoitusvelvollisuus) ja rikosten selvittämistapojen tehostumiseen.”

Vastaus valtuustoaloitteeseen

Lahden perusopetuksen toimintaa kouluissa ohjaa perusopetuksen opetussuunnitelma (2016), perusopetuslaki (29§ ja 35§ ja 36 c §), oppilas- ja opiskeluhuoltolaki 13§ sekä väkivaltatilanteiden osalta myös rikoslaki. Perusopetuksessa säädetylle turvalliselle opiskeluympäristölle perustan luo YK:n Lapsen oikeuksien sopimus. Koulussa fyysisen turvallisuuden lisäksi on pidettävä huoli myös psyykkisestä ja sosiaalisesta turvallisuudesta. Oppilaita on suojattava väkivallalta, vahingoittamiselta, pahoinpitelyltä, laiminlyönniltä tai huonolta kohtelulta ja hyväksikäytöltä. Tätä varten peruskouluissa on useampikin opiskeluympäristön turvallisuuteen liittyvä suunnitelma; lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä, suunnitelma kurinpitokeinojen ja kasvatuskeskustelujen käyttämisestä sekä niihin liittyvistä menettelytavoista ja järjestyssäännöt.

Koululle asetettujen opillisten tavoitteiden lisäksi koulun toimintakulttuurin toteuttaminen on tietoista ja suunnitelmallista kehittämistyötä. Hyvinvoinnin ja turvallisen koulupäivän näkökulma ulottuu kaikkeen koulun toimintaan ja ohjaa jokaisen työskentelyä. Koulun toimintakulttuurissa keskeistä on oppilaiden osallisuus, kunnioittavan vuorovaikutuksen sekä yhteisön vuorovaikutussuhteiden ja luottamuksen ilmapiirin vahvistaminen. Laillisuuskasvatus kuuluu osana laajaan tunne- ja turvataitojen oppimiseen.

Jokaisessa lahtelaisessa koulussa toimii yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä, jonka tehtävänä on laajasti vahvistaa, seurata ja kehittää koulujen hyvinvointia. Toimintaa ohjaa kolmen vuoden välein päivitettävä yhteisöllisen opiskeluhoollon asiakirja. Lahden perusopetuksen opiskeluhoitosuunnitelmassa (liite 1) sivuilla 28- 32 on kuvattu kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän ja väkivallan ehkäisy ja siihen puuttuminen Lahden perusopetuksen kouluissa. Tämän toimintamallin mukaisesti oppilaita rohkaistaan ilmoittamaan aikuiselle havaitsemastaan tai kohtaamastaan kiusaamisesta tai häirinnästä. Ilmiön yhteinen käsitteleminen jokaisella vuosiluokalla oppilaan ikätason mukaisesti auttaa oppilaita tiedostamaan omat koskemattomuutensa rajat ja tunnistamaan häirinnän erilaiset muodot. Samalla opiskelija oppii, mitä tarkoittaa kunnioittava käyttäytyminen, miten ja miksi koulussa puututaan epäasialliseen toimintaan, mutta myös keinoja siihen, miten toimia ahdistavissa tilanteissa. Näitä taitoja harjoitellaan osana koulupäivää ja -viikkoa.

Tunne- ja vuorovaikutus- sekä turvataidot muodostavat kokonaisuuden opetussuunnitelmassa. Näiden taitojen opettelua ja tilanteiden ratkomista tapahtuu luokkayhteisöissä lähes päivittäin, kun lapset harjoittelevat yhdessä toimimisen taitoja. Opetussuunnitelmaan tunne- ja turvataitojen sisältöjä on kirjattu siten, että teemoja käsitellään tavoitteellisesti 1–2-luokilla ympäristöopissa ja uskonnossa, vuosiluokilla 3–6 ympäristöopissa ja yhteiskuntaopissa sekä yläkoulussa vuosiluokilla 7–9 ainakin terveystiedon ja yhteiskuntaopin oppisisällöissä. Terveystiedon osalta opetussuunnitelmaan sisältyy 8. luokalla seksuaalikasvatus ja siihen liittyvän lainsäädännön käsittely. Tämän lisäksi näitä sisältöjä on kirjattu yläkoulun luokkatuntien teemoiksi, joita lukuvuodesta 2022–2023 alkaen on ohjeistettu toteutettavaksi vähintään kerran kuukaudessa. Opetussuunnitelman mukaisissa eri oppiaineiden oppisisällöissä sekä yläkoulun

luokkatuntien teemojen käsittelyssä huomioidaan lainsäädännön muutokset.

Kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan vastainen työ

Erilaiset oppilaille tehdyt kyselyt kuten myös kouluarjen havainnot kertovat siitä, että kouluikäisten sosiaalisessa mediassa tapahtuva kiusaaminen ja häirintä ovat merkittävästi lisääntyneet, samoin kuin grooming eli alaikäisten houkuttelu kyseenalaisten asioiden tekemiseen.

TUTKA on Päijät-Hämeen turvataitokasvatusmalli. Malli suunniteltiin vuosina 2019–2021 oppilashuollon seudullisena hankkeena. Hankkeen tavoitteena oli koota ja kehittää materiaalia turvataitokasvatukseen sekä laatia Päijät-Hämeen alueen kuntiin turvallisuusohjeistus seksuaalisen häirinnän ehkäisemiseksi sekä siihen puuttumiseksi kouluissa ja oppilaitoksissa. Lahtelaiset rehtorit ja oppilashuoltohenkilöstö perehdytettiin turvataitokasvatusmalliin tammikuussa 2021.

Hankkeessa luodut materiaalit ovat koulujen käytettävissä.

Päijät-Hämeen turvataitokasvatusmalli TUTKA:n kehittäminen pohjasi viime vuosina tunnistettujen tarpeiden ja ilmiöiden tunnistamiseen. Kehitetyt toimintatavat sisältyvät koulujen toimintasuunnitelmiin ja ohjaavat lukuvuosittaista toimintaa.

Skidialogit kuulluksi tulemisen ja yhteisen ymmärryksen väylänä

Skidialogi on lahtelainen perusopetuksessa kehitelty innovaatio, joka pohjautuu Erätaukomenetelmän dialogisiin periaatteisiin. Skidialogin teemat valitaan lasten ja nuorten elämään vaikuttavista aiheista.

Koska nuorten sosiaalisessa mediassa tapahtuva häirintä on lisääntynyt, järjestettiin hyvinvointialueilla (itä, etelä, pohjoinen) tammikuussa 2023 aiheesta dialogit. Halusimme selvittää, millaisia kokemuksia lahtelaisilla

yhdeksäsluokkalaisilla on turvataidoista ja miten niitä on koulussa käsitelty, millaisesta tiedosta ja osaamisesta olisi ollut/olisi hyötyä, ja mitkä nuoret näkisivät hyvinä tapoina turvataitoihin liittyvien teemojen käsittelyyn.

Dialogien yhteenvetona voidaan todeta, että nuoret toivoivat, että turvataitoihin liittyvistä asioista puhuttaisiin aikaisemmin (päiväkoti, alakoulu) enemmän ja avoimemmin, sillä taitoja tarvitaan arkisissa tilanteissa. Nuoret esittivät, että aiheen käsittelyä ja keskustelua voitaisiin jatkaa esimerkiksi luokanvalvojan tunnilla. Lisäksi pohdittiin, että aiheen voisi linkittää esimerkiksi arjen taidot -valinnaisaineeseen, mutta olisi kuitenkin tärkeää, että kaikki saisivat tietää näistä asioista.

Ehkäisevää työtä pidettiin tärkeänä. Keskustelussa tuotiin esiin, että on parempi opettaa seksuaalisesta häirinnästä jo varhain kuin että lapsi/nuori joutuu sen kohteeksi tietämättään. Nuoret kaipasivat itselleen selkeitä toimintaohjeita mahdollisten eteen tulevien tilanteiden varalle. Tiedon lisääminen sekä nuorten että aikuisten kohdalla nähtiin tärkeänä. Osallistujien mielestä lapset tarvitsevat tukea kohdatessaan väkivaltaa sekä konkreettisia ohjeita, miten toimia vaikeissa tilanteissa.

Oppilaiden välisestä vertaissovittelusta (Verso) oli hyviä kokemuksia. Joissain tilanteissa asioita on helpompi selvittää oman ikäisten kanssa. Nuorten mielestä alakoulussa kannattaisi opettaa enemmän asioita ja madaltaa ennakkoluuloja, siellä ollaan vielä avoimempia ja vastaanottavaisempia. Myös vanhempien ja kodin osuutta korostettiin. Ehdotuksena tuli, että voisiko olla vanhemmille suunnattuja skidialogin kaltaisia keskustelutilaisuuksia, joissa he saisivat turvataidoista lisätietoa. Avoimen keskustelun lisääminen häirinnän teemasta nuorten ja aikuisten välillä koettiin tärkeänä. Nuoret toivat

esiin, että sosiaalisessa mediassa tapahtuvasta häirinnästä keskustellaan kavereiden kesken, mutta tapahtumia ei useimmiten saateta aikuisten tietoisuuteen. Nuoret pohtivat, ettei aikuisilla välttämättä ole käsitystä tämän hetken sosiaalisen median maailmasta. Nuoret kokevat häirinnän varsinkin sosiaalisessa mediassa muodostuneen heille valitettavan arkiseksi ja normaaliksi ilmiöksi.

Skidialogeissa käydyt keskustelut ovat kirkastaneet entisestään aikuisten sekä lasten ja nuorten päivittäisen kohtaamisen merkitystä kaikessa koulun toiminnassa. Yhteiskeskustelujen avulla luomme uutta ymmärrystä lisäävää vaikuttamisen kulttuuria. Meidän tulee vahvistaa entisestään opetushenkilöstön osaamista tunne- ja turvataitojen opettamiseen. Yhteisöllisen opiskeluhoollon hankkeessa on mahdollista toteuttaa videomateriaalia, jota voidaan hyödyntää oppitunteihin virittävinä johdantoina. Tämä videomateriaali kohdennettaisiin erityisesti 7-9-luokkalaisten oppitunneille, mutta mahdollisuuksien mukaan myös 5. luokkalaisten oppitunneille.

Monessa koulussa, erityisesti itäisellä alueella, sovelletaan restoratiivisen sovittelun mallia (Resto). Yläkouluissa käytetään Friends-ohjelmaa, vertaissovittelua ja Hyvää mieltä yhdessä -ohjelmaa sekä Hyvän mielen koulu -ohjelmaa. Lahdessa on linjattu, että kaikissa kouluissa käytetään tunnetaitojen edistämiseksi ja kiusaamisen ehkäisemiseksi KiVa Koulu -toimenpideohjelmaa ja sen lisäksi koulun valitsemia muita ohjelmia.

Lahden lasten ja nuorten lainvastaisiin tekoihin puuttumisen malli

Lahdessa lasten ja nuorten lainvastaisiin tekoihin puuttumisen mallia on aloitettu työstää keväällä 2023. Suunnitelmaa ja puuttumisen mallia on luotu yhteistyössä Lahden Ankkurin, poliisin, lastensuojelun, koulun

ammattilaisten ja kouluun palkattujen koulusovittelijoiden kanssa. Tämän mallin tarkoituksena on selkeyttää ja yhtenäistää toimintatapoja koulussa oppilaiden lainvastaisiin tekoihin puuttumiseksi, mutta myös varmistaa, että kouluilla on tehty sovitut toimenpiteet systemaattisen puuttumisen mallin mukaisesti, jo ennen viranomaisten mukaantuloa.

Mitä kuuluu -kysely

Mitä kuuluu -kysely on toinen lahtelainen innovaatio yhteisölliseen opiskeluhooltoon. Kyselyn tavoitteena on kuulla jokaisen oppilaan ajatuksia erityisesti oman luokkayhteisön tilanteesta, kerätä hyvinvointitietoa ja suunnitella tarvittavia tukitoimia kerätyn tiedon pohjalta. Sähköinen kysely toteutetaan jokaisessa koulussa 1–2 kertaa lukuvuoden aikana. Kyselyn avulla kartoitetaan luokkien tilanne ja puututaan tarvittaessa esimerkiksi kiusaamiseen, häirintään tai työrauha- ja kaveriongelmiin. Mitä kuuluu -kyselyä kehitetään parhaillaan. Tavoitteena on lisätä kyselystä saatavan tiedon hyödyntämistä ja siten vaikuttavuutta muun muassa luokissa käytävien jatkokeskustelujen ja oppilaita osallistavien menetelmien avulla.

Opiskeluhooltamo-toiminta

Opiskeluhooltamo on matalan kynnyksen kohtaamispaikka oppilaille, vuoden 2018 kunnallinen lastensuojeluteko, joka on levinnyt lukiokoulutuksesta myös perusopetuksen kouluihin. Hooltamoissa on erilaisia teemoja liittyen ystäväyteen, kaveritaitoihin ja muuhun hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Hooltamo-toimintaa järjestävät opiskeluhooltohenkilöstön lisäksi koulunuorisotyöntekijät, opinto-ohjaajat ja opettajat.

Chat-palvelu

Onks tää normaalia? -chat on vuonna 2018 Päijät-Hämeessä käyttöön otettu palvelu lapsille ja nuorille. Chatiin voi hakeutua nimettömänä keskustelemaan huolistaan, esimerkiksi kiusaamisesta tai häirinnästä. Tavoitteena on mahdollistaa jokaiselle nuorelle huolen puheeksi ottamisen kanava, myös silloin, jos kynnyks on oman koulun aikuisen kanssa puhumiseen on jostakin syystä liian korkea.

Koulunuorisotyö

Lahden kaupungin jokaisella yläkoululla on koulunuorisotyöntekijä. Koulunuorisotyön tavoitteena on turvallinen kouluyhteisö, jossa nuoret viihtyvät, oppivat ja tulevat toimeen keskenään. Nuorisotyö koulussa on ennaltaehkäisevää, opetusryhmien kanssa tehtävää työtä. Keskiössä on yhteisöllisyyden edistäminen koulussa. Nuorisotyön menetelmien avulla edistetään ryhmässä toimimisen valmiuksia ja lisätään vastuullista vuorovaikutusta nuorten välillä. Tavoitteena on turvallinen kouluyhteisö, jossa nuoret viihtyvät, oppivat ja tulevat toimeen keskenään. Koulunuorisotyöntekijä innostaa nuoria järjestämään osallistavaa toimintaa. Toiminnalla lisätään aktiivisuutta sekä nuorten keskinäistä kanssakäymistä ja yhteistä tekemistä tavoitteena koulun mehengen vahvistuminen.

Perusopetuksen jengiytymisen ja syrjäytymisen ehkäisemisen hanke

Hankkeelle palkatut koulusovittelijat tekevät Lahdessa täysin uudenlaista työtä oppilaiden, koulun henkilöstön ja oppilaiden huoltajien kanssa. Kohtaamisen ja vuorovaikutuksen ammattilaisina heidän tehtävänä on myös yhdessä muiden koulussa toimivien

aikuisten kanssa tukea oppilaiden hyvinvoinnin edistämistä, raamittaa, tukea ja seurata nuorten asiallista, toisia kunnioittavaa ja lainmukaista toimintaa. Kouluissa tapahtuva sovittelutyö on osa monialaista lasten ja nuorten hyvinvointityötä. Lahden lasten ja nuorten lainvastaisiin tekoihin puuttumisen malli jalkautetaan osana jengiytymisen ja syrjäytymisen ehkäisemisen hanketta 18.9.2023 - 31.12.2024 välisenä aikana.

Lukiokoulutus

Lukiokoulutuksen opetussuunnitelman pakollisessa opintojaksossa Terveystieto 1 käsitellään seksuaalilainsäädäntöä. Koska kyseessä on kaikille lukiolaisille pakollinen opintojakso, tieto lainsäädännön sisällöstä tavoittaa kaikki lukiolaiset.

Toimenpidesuunnitelma:

- Lahden perusopetuksessa jatketaan tunne- ja turvataitojen opetusta ikäkauteen sopivalla tavalla ensimmäisestä luokasta yhdeksänteen luokkaan jatkumona, koko peruskoulun kattaen.
- Lapsia ja nuoria ohjataan koulussa systemaattisesti turvalliseen ja lainmukaiseen toimintaan sekä livekohtaamisissa että sosiaalisessa mediassa.
- Kasvatus- ja opetushenkilöstön täydennyskoulutusta turva- ja seksuaalilainsäädännön osaamisen varmistamiseksi jatketaan.
- Yhteisöllisen opiskeluhuollon hankkeessa toteutetaan tunne- ja turvataidoista videomateriaalia, jota hyödynnetään opetuksessa esim. oppitunteihin virittävinä johdantoina. Tämä videomateriaali kohdennetaan erityisesti 7–9-luokkalaisten oppitunneille, mutta

- mahdollisuuksien mukaan myös 5. luokkalaisten oppitunneille.
- Lahtelaisten koulujen oppilaiden kanssa käsitellään, mitä kiusaamiseen, (seksuaaliseen) häirintään ja lainvastaisiin tekoihin puuttumisen mallin mukainen toiminta tarkoittaa.
  - Koulujen toimintakulttuurissa vahvistetaan tavoitteellisesti lasten ja nuorten osallisuutta mm. säännöllisesti toteutettavilla luokkatunneilla, koulujen oppilaskuntakokouksissa ja skidialogeja jatkamalla.
  - Lisätään kyselyistä ym. tiedonkeruusta saatavan tiedon hyödyntämistä ja siten vaikuttavuutta hyvinvoinnin edistämiseksi ja epäkohtien korjaamiseksi.
  - Vanhempien kanssa toteutettua yhteistyötä vanhemmuuden tukemiseen jatketaan. Tarjotaan huoltajille mahdollisuutta lisätä tietoisuuttaan turvataidoista ja siten osaltaan tukea lähiympäristönsä lasten ja nuorten turvataitoja.
  - Lisätään dialogisuutta kodin ja koulun yhteistyössä huomioiden myös lapset ja nuoret.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Lautakunta: kh

Kh: kv

Kv: -

Liitteet

- 15 Valtuustoaloite Lahden kaupunki järjestää kouluissaan opetuksenaan tietoa oppilailleen uudesta seksuaalilainsäädännöstä_keitetty

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja

nro 8

Lahden kaupunki, Kaupunginvaltuusto, 13.11.2023

§ 115

Valtuustoaloite: Lahden keskustan katujenhoitoon kävelyn laatuvaylät

3031/00.01.01.03/2023

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Kaupungininsinööri Mika Lastikka p. 050 63891

Kunnossapitopäällikkö Pasi Leppäaho p. 050 398 5729

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginhallitus

Päätösehdotus

Kaupunginvaltuusto merkitsee aloitteen ja siitä annetun lausunnon tiedokseen todeten, että aloitteessa tarkoitettu asia on tullut tässä yhteydessä riittävästi käsitellyksi.

Perusteluosa / aiempi käsittely

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 30.10.2023

§ 363

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Mäkinen Mika

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus tekee kaupunginvaltuustolle seuraavan ehdotuksen:

"Kaupunginvaltuusto merkitsee aloitteen ja siitä annetun lausunnon

tiedokseen todeten, että aloitteessa tarkoitettu asia on tullut tässä yhteydessä riittävästi käsitellyksi.”

Lahden kaupunki, Kaupunkiympäristölautakunta, 18.10.2023

§ 110

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupungininsinööri Lastikka Mika

Päätösehdotus

Kaupunkiympäristölautakunta antaa vastauksenaan valtuustoaloitteeseen perusteluosassa esitetyn.

Käsittely

Asian käsittelyn yhteydessä jäsen Tomi Sairomaa teki seuraavan lisäehdotuksen päätösehdotukseen: ”Lautakunta näkee asian tärkeänä kaupungin viihtyisyys- ja vetovoimatekijänä, johon pitäisi yhteisesti eri tahojen kanssa löytää ratkaisu.” Jäsen Ville Nikkilä kannatti tehtyä lisäehdotusta.

Puheenjohtaja totesi, että oli tehty kannatettu esittelijän päätösehdotuksesta poikkeava ehdotus, minkä johdosta tulee äänestää. Selostus hyväksyttiin.

Puheenjohtaja teki seuraavan äänestys ehdotuksen: Ne, jotka kannattavat esittelijän pohjaehdotusta äänestävät JAA, ja ne, jotka kannattava jäsen Sairomaan lisäehdotusta, äänestävät EI. Äänestys ehdotus hyväksyttiin.

Suoritettussa äänestyksessä annettiin 7 JAA-ääntä (Minerva Kastehelmi, Mikko Lindroos, Maarit Tuomi, Ida Rantanen, Tuomas Sorsa, Anita Närhi

ja Francis McCarron) ja 3 EI-ääntä (Ville Nikkilä, Tomi Sairomaa ja Anneli Viinikka). Äänestyslista otettiin pöytäkirjan liitteeksi.

Puheenjohtaja totesi esittelijän päätösehdotuksen tulleen hyväksytyksi.

Perusteluosa

Aloite

Valtuutettu Pekka Komu ja 27 muuta valtuutettua 12.6.2023:

”Lahden keskustan katujenhoitoon kävelyn laatuväylät

Kaupunginvaltuutetun aloiteoikeutta käyttäen me allekirjoittaneet kaupunginvaltuutetut esitämme, että Lahden kaupunki tutkii mahdollisuutta kokeilla ja toteuttaa ympärivuotisia kävelyn laatuväyliä keskustassa.

Talvella heikosti tai epätasaisesti hoidetut kävelytiet tuottavat liikkumisen haasteita erityisesti ikäihmisille. Tämän valtuustoaloitteen tarkoituksena on edistää pääkulkusuunnista kävelyn laatuväylien kokeilua ja kehittämistä. Tavoitteena on, että torille ja tärkeimmille asiointipaikoille olisi eri ilmasuunnista tasalaatuiset laatuväylät, joita pitkin pääsee ympäri vuoden esimerkiksi torille esteettömästi ja turvallisesti.

Laatuväylien toteuttaminen parantaa Lahden keskustan viihtyisyyttä ja turvallisuutta, sen saavutettavuutta ja kokonaisuutena Lahden imagoa asuinkaupunkina.

Laatukäytävien toteuttaminen vaatii yhteistyötä kaupungin, taloyhtiöiden ja kiinteistöhuoltoyhtiöiden välillä. Liitteenä on Lahden vanhusten asuntosäätiön sekä taloyhtiöiden näkemys asiasta.”

Kaupunkitekniikan vastine

Valtuustoaloitteessa on hyvin tunnistettu ne juurisyyt, miksi Lahden keskusta-alueen talvikunnossapidon laatutaso vaihtelee edelleen paikoin jopa muutaman kymmenen metrin välein. Syyksi voi tunnistaa kunnossa- ja puhtaanapitolain mukanaan tuoma vastuunjako talvikunnossapidossa, Lahden kaupungin päätökset em. lain tulkinnasta Lahdessa, olemassa olevan kiinteistöjaotuksen sekä lopulta sen, että jokainen talvikunnossapidosta vastuullinen järjestää tehtävän omista lähtökohdista itsenäisesti. Kaupunkitekniikka tunnistaa aloitteessa toivotulle lopputulokselle kolme konkreettista vaihtoehtoa ja yhden tahtotilaratkaisun:

1. Kaupunki ottaa päätöksellään lain mukaan tonttien (kiinteistöjen) vastuulla olevan jalkakäytävien talvikunnossapitovastuun vastuulleen tai
2. jalkakäytävät muutetaan katusuunnitelmalla yhdistetyiksi kevyen liikenteen väyliksi, jolloin niiden talvikunnossapitovastuu siirtyy kaupungille tai
3. jalankulkuun käytettävien väylien talvikunnossapidosta tehdään yhteinen kunnossapitourakka ja valitaan yhteinen urakoitsija tai
4. tunnistetaan yhdessä keskustaan johtavat tärkeimmät iäkkäiden asukkaiden käyttämät väyläosuudet, tunnustetaan ja tunnistetaan jokainen vastuumme ja parannetaan jokainen vastuullinen talvikunnossapidon järjestäjävastuullinen toimiamme kyseisillä väyläosuuksilla.

Kunnossa- ja puhtaanapitolain mukaan jalkakäytävän talvikunnossapito kuuluu tontinomistajalle

Lain kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta (31.8.1978/669) 4§:n mukaisesti ”Kadun kunnossapito kuuluu kunnalle. Tontinomistajan velvollisuutena on kuitenkin, jollei 8 §:stä muuta johdu, pitää tontin kohdalla oleva jalkakäytävä käyttökelpoisena poistamalla jalankulkua haittaava lumi ja jää sekä huolehtia liukkauden torjumisesta jalkakäytävällä ja liukkauden torjumiseen käytetyn kiviaineksen poistamisesta jalkakäytävältä. Lisäksi tontinomistajan velvollisuutena on tarvittaessa poistaa jalkakäytävälle tai sen vierelle kertyneet lumivallit sekä pitää jalkakäytävän viereinen katuojja ja sadevesikouru lumettomana ja jäättömänä.” Ja edelleen samaisen lain 8§:n mukaan ”Kunta voi päätöksellään ottaa kokonaan tai osittain huolehtiakseen tontinomistajalle 4 §:n mukaan kuuluvista kunnossapitotehtävistä yhden tai useamman tontin osalta, kaikilla asemakaava-alueilla tai asemakaavan määrätyllä osalla.”

Lahdessa jalkakäytävän talvikunnossapitovastuu keskustassa on valtuuston päätöksellä tontinomistajalla

Lahdessa valtuuston päätöksessä 19.6.2000 § 149 osittaisen jalkakäytävien talvikunnossapitovastuun ottamisesta Lahden kaupungille todetaan, että jalkakäytävien talvikunnossapito kuuluu kunnossapitolain mukaan kunkin tontin kohdalla ko kiinteistöille. Lahden kaupungissa pientaloihin (omakoti- ja rivitalot) tätä ei sovelleta, vaan niiden osalta jalkakäytävien talvikunnossapidosta vastaa Lahden kaupunki. Pientalojen jalkakäytävien talvikunnossapitovastuun ottamisen kustannusten kattamiseksi kaupunki nosti samalla kiinteistövero.

Laaksokadun katualuetta koskevat katusuunnitelmat

Tekninen- ja ympäristölautakunta on hyväksynyt kokouksessaan 11.12.2018 mm. Laaksokadun katusuunnitelman. Katusuunnitelmassa Laaksokadun ajorataa välillä Saimaankatu-Ainonkatu esitettiin kavennettavaksi 6,5 metriin ja välillä Ainonkatu-Kannaksenkatu ajorataa esitettiin kavennettavaksi 6 metriin. Ajoradan kavennus tuki Laaksokadun nopeusrajoituksen alentamista 30 km/h:iin. Nopeusrajoituksen alentamisen myötä pyöräily osoitettiin ajoradalle. Katusuunnitelmassa osoitettiin 3 m leveät jalkakäytävät molemmin puolin katua. Pyöräilyn siirtäminen ajoradalle oli parannus Laaksokadun jalankulkijoiden liikenneturvallisuuksiin. Pyöräilyn siirtäminen ajoradalle teki mahdolliseksi muuttaa Laaksokadun kevytväylät jalkakäytäväiksi. Tämä muutos on myös toteutettu. Em. toteutettu katusuunnitelma poissulkee jalkakäytävien muuttamisen yhdistetyiksi kevyen liikenteen väyliksi.

Aloitteen liitteessä viitataan Laaksokadun alueeseen. Kaupunkitekniikka on tuottanut vastikään pari selvitystä, toisen nimenomaan Laaksokadun alueesta ja toinen selvitys yleisesti alueista, joilla asuu iäkkäitä.

1. Asukasaloite/adressi joulukuussa 2022

8.12.2022 Laaksokadun vanhusten talojen asukkaat lähestyivät adressilla Lahden kaupungin kunnossapitoa, jotta Laaksokadun eteläiselle jalkakäytävälle saataisiin yhtenäinen talvikunnossapito. Adressilla oli 58 allekirjoittajaa. Lahden kaupungin kunnossapitopäällikkö otti yhteyttä Laaksokadun eteläreunan jalkakäytävään rajautuvien kiinteistöjen isännöitsijöihin (Laaksokatu 1-15; väli Saimaankatu-Kannaksenkatu; 7 yhtiötä) ja kertoi kaupungille tulleesta aloitteesta. Kunnossapitopäällikkö ehdotti, että jalkakäytävän varren kukin kiinteistö tilaisi ko jalkakäytävän talvikunnossapidon Lahden kaupungin Keskusta HJU 20220-2025 aliurakoitsijalta, joka talvikunnossapitää Lahden kaupungin Laaksokadun ajorataa. Lahden

kaupunki ei olisi ollut sopimuksessa osapuoli, koska tämän jalkakäytäväosuuden talvikunnossapitovastuu ei kuulu kunnossa- ja puhtaanapitolain mukaan kaupungille. Hyvin nopeasti useampi taloyhtiö ilmoitti, että he eivät halua lähteä ehdotettuun malliin, koska heidän mielestään heidän tuottama nykyinen jalkakäytävän talvikunnossapidon hoitotaso on hyvä. Yksi taloyhtiö ilmoitti, että heidän eivät halua tilata kunnossapitoa kaupungin ehdottamalta urakoitsijalta, mutta voivat lähteä, jos muut yhtiöt lähtevät. Tämän asian käsittely ei siis edennyt sähköpostikeskustelua pidemmälle. Adressin kerääjä kertoi kunnossapitopäällikölle, että kenties kaikkein huonokuntoisimmat vanukset tulisivat rollaattorilla tai muulla apuvälineellä vain lyhyelle visiitille Laaksokadun jalkakäytävälle. Käydyssä keskustelussa kävi myös ilmi se, että kiinteistön pihakin voi olla pitkään lumisateen jälkeen auraamatta tai muuten kunnossapitamättä. Tällöin heikoiten liikkumaan pystyvät vanukset eivät pääsisi ulko-ovelta edes Laaksokadun jalkaväylälle, vaikka väylälle olisi ovelta matkaa alle 20 m.

2. Selvitys 1-3/2023: Talvihoidon tason noston tarpeet iäkkäiden asuma-alueilla sekä palvelutalojen ja koulujen lähialueilla

Lahden kaupungin kunnossapidon Rambollilta tilaamassa selvityksessä selvitettiin jalankulun ja pyöräilyn väylien tason noston tarpeita. Kohteina olivat palvelutalojen ja koulujen lähellä olevat kevytväylät, joita iäkkäät ja koululaiset käyttävät runsaasti. Palvelutaloista käsiteltiin ne, joiden iäkkäät asukkaat (+ikä 64 v) ulkoilevat omatoimisesti. Selvityksessä hyödynnettiin paikkatietomateriaaleja (iäkkäiden henkilöiden asuinpaikat, em. asuinpaikkojen lähellä olevat palvelut esim. ruokakauppa, kevytväylien nykyiset kunnossapitoluokat, palvelutaloihin tehty email-kysely).

Laaksokadun osalta selvityksessä kadun jalkakäytävien kunnossapitoluokkaa ehdotettiin nostettavaksi nykyisestä (B-luokka).

Laaksokadun kunnossapitoluokka on teoreettinen, sillä eteläisen jalkakäytävän talvikunnossapidon kunnossapidon laatuun Lahden kaupunki ei voi käytännössä vaikuttaa. Selvityksen perusteella kunnossapitoluokituksia on nostettu talvikaudelle 2023–2024 Harjula Setlementin ympäristössä (esim. Harjulankatu) sekä Mukkulan ostoskeskuksen pohjoispuolella. Selvityksen tulosten läpikäyminen koko Lahden osalta on vielä kesken.

Yhdenvertaisuus

Mikäli Lahden kaupunki ottaisi esim. Laaksokadun jalkakäytävän talvikunnossapitoonsa ja vaikka tehdystä työstä kiinteistöjä laskutettaisiin, voisi se aiheuttaa vastaavia toiveita muiden taloyhtiöiden osalta ja aiheuttaa lopulta sen, että kaikkien jalkakäytävien talvikunnossapitovastuu siirtyisi kaupungille.

Yhteenveto

Vaihtoehto, jossa kaupunki ottaa päätöksellään lain mukaan tonttien (kiinteistöjen) vastuulla olevan jalkakäytävien talvikunnossapitovastuun vastuulleen. Tasapuolisen kohtelun näkökulmasta tämä vaihtoehto ei ole relevantti yhden tai yksittäisten katujen osalta.

Vaihtoehto, jossa jalkakäytävät muutetaan katusuunnitelmalla yhdistetyiksi kevyen liikenteen väyliksi, jolloin niiden talvikunnossapitovastuu siirtyy kaupungille. Esimerkkinä ollut Laaksokatu on muutettu rakenteellisesti lähivuosina nykyiseen malliin, jossa pyöräily on ohjattu ajoradalle. Kaupunkiympäristön palvelualueen asiantuntijat eivät näe teknis-taloudellisesti hyvänä ratkaisuna, että kyseinen katualue muutettaisiin näin lyhyen ajan jälkeen poikkileikkaukseltaan toivottuun muotoon. Laajempi yksittäisten

katujen jalkakäytävien muuttaminen yhdistetyiksi vain sen vuoksi, että talvikunnossapitovastuut saataisiin kaupungille siirtymään ei kuulosta perustellulta. Katusuunnitelma laaditaan ja muutetaan yleensä liikennejärjestelmässä esiintyvän tarpeen johdosta.

Vaihtoehto, jossa jalankulkuun käytettävien väylien talvikunnossapidosta tehdään yhteinen kunnossapitourakka ja valitaan yhteinen urakoitsija. Yhteistä urakkaa on selvitetty aiemmin ja vastaavia selvityksiä on toteutettu viime vuosikymmenen aikana muitakin. Esteeksi nousee aloitteeseenkin kirjattu tavoite, että kenenkään kustannukset eivät saa nousta. Julkisen hankintalain alla olevat hankinnat koetaan kalliimmiksi kuin ne hankinnat, joita ei pakoteta hankkimaan em. lain mukaisin toimin. On vaikea saada luottamusta sille, että toinen osapuoli ei maksaisi toisen kustannuksia. Laajuudeltaan vähäisten yhteisten urakoiden kilpailutukseen ja sopimuksen seurantaan kaupungilla ei ole käytettävissä henkilöresursseja. Myös laskutus ja muut oheiskulut aiheuttavat kaupungille kustannuksia, joita ei muutoin toteudu.

Vaihtoehto, jossa tunnistetaan yhdessä keskustaan johtavat tärkeimmät iäkkäiden asukkaiden käyttämät väyläosuudet, tunnustetaan ja tunnistetaan jokainen vastuumme ja parannetaan jokainen vastuullinen talvikunnossapidon järjestäjävastuullinen toimiamme kyseisillä väyläosuuksilla. Aloitteessa kuvattu jalkakäytävien talvikunnossapidon yhtenäistäminen olisi mahdollista myös kiinteistöjen ja kaupungin välisen yhteistyön kautta, jos kiinteistöillä olisi aitoa halua toteuttaa ikäihmisten toive. Muutosten toteuttajana, koordinaattorina ja/tai maksajana ei tarvitse aina olla kaupunki. Mikäli kiinteistöt haluavat tuottaa esim. Laaksokadun jalkakäytävälle yhtenäisen laatureitin, se on heidän toteutettavissaan. Jatko-osuudet Kauppatorin suuntaan ovat jo valmiudessa ilman muutoksia.

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja

nro 8

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Kh: kv

Kv: -

Liitteet

16 Valtuustoaloite keskustan katujenhoitoon kävelyn laatuväylät_peatetty

17 Äänestyslista 181023 §110

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja

nro 8

Lahden kaupunki, Kaupunginvaltuusto, 13.11.2023

§ 116

Vuoden 2024 tuloveroprosentista ja kiinteistöveroprosenteista päättäminen

4571/02.01.00.01/2023

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Talousjohtaja Tiina Mörsky, p. 050 383 6502

Controller Maija Laine, p. 044 716 1433

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Samalla kaupunginvaltuusto tarkasti pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Esittelijä

Kaupunginhallitus

Päätösehdotus

Kaupunginvaltuusto päättää

1. vahvistaa vuoden 2024 tuloveroprosentiksi 8,1

2. vahvistaa vuoden 2024 kiinteistöveroprosentit seuraavasti:

- yleinen kiinteistövero 1,35
- vakituinen asuinrakennus 0,60
- muu kuin vakituisen asumisen kiinteistö 1,35
- rakentamaton rakennuspaikka 4,00
- yleishyödyllinen yhteisö 0,60
- voimalaitos 3,10.

3. vahvistaa ehdollisena vuoden 2024 maapohjan

kiinteistöveroprosentiksi 1,35. Maapohjan kiinteistöveroprosenttia

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja

nro 8

käytetään, mikäli hallituksen esitys 39/2023 kiinteistöverolain muuttamisesta 1.1.2024 astuu voimaan.

Samalla kaupunginvaltuusto tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Perusteluosa / aiempi käsittely

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 06.11.2023

§ 372

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Mäkinen Mika

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus tekee kaupunginvaltuustolle seuraavan ehdotuksen:

”Kaupunginvaltuusto päättää

1. vahvistaa vuoden 2024 tuloveroprosentiksi 8,1
2. vahvistaa vuoden 2024 kiinteistöveroprosentit seuraavasti:
  - yleinen kiinteistövero 1,35
  - vakituinen asuinrakennus 0,60
  - muu kuin vakituisen asumisen kiinteistö 1,35
  - rakentamaton rakennuspaikka 4,00
  - yleishyödyllinen yhteisö 0,60
  - voimalaitos 3,10.
3. vahvistaa ehdollisena vuoden 2024 maapohjan kiinteistöveroprosentiksi 1,35. Maapohjan kiinteistöveroprosenttia käytetään, mikäli hallituksen esitys 39/2023 kiinteistöverolain

muuttamisesta 1.1.2024 astuu voimaan.

Samalla kaupunginvaltuusto tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta heti.”

Perusteluosa

Konsernipalvelut/talousoalvelut 1.11.2023:

Valtuuston on viimeistään talousarvion hyväksymisen yhteydessä päätettävä kunnan tuloveroprosentista ja kiinteistöveroprosenteista sekä muiden verojen perusteista (kuntalaki 410/2015 § 111).

Lain verotusmenettelystä (1558/1995) 91 a §:n mukaan kunnan tulee ilmoittaa tuloveroprosentin suuruus Verohallinnolle viimeistään verovuotta edeltävän vuoden marraskuun 17. päivänä.

Kiinteistöveroprosentit määritetään vuosittain etukäteen samalla, kun vahvistetaan varainhoitovuoden tuloveroprosentti, ja ilmoitetaan Verohallinnolle samanaikaisesti.

Vuodelle 2024 tuloveroprosentti tulee määrätä ja ilmoittaa prosenttiyksikön kymmenyksen tarkkuudella. Jos kunta ei ilmoita tuloveroprosenttiansa määräajassa Verohallinnolle tai ilmoittaa sen virheellisesti lain vastaisella tarkkuudella, vuoden 2024 verotuksessa voidaan noudattaa vuoden 2023 tuloveroprosenttia pyöristettynä lähimpään prosenttiyksikön kymmenykseen. (Laki verotusmenettelystä 1558/1995 91 a § ja 91 b §).

Kunnanvaltuusto määrää kunnan kiinteistöveroprosenttien suuruuden laissa säädettyjen vaihteluvälien rajoissa ja sadasosan tarkkuudella.

Mikäli kunta ei ilmoita tulevan verovuoden kiinteistöveroprosenttitietojaan annetussa määräajassa, voidaan kiinteistöverotuksessa käyttää edellisen vuoden veroprosentteja, kuitenkin vähintään alinta lain mukaista prosenttia.

Lahden talousarvioesitys 2024 perustuu 8,1 kunnallisveroasteeseen sekä voimassa oleviin kiinteistöveroasteisiin. Verotuloarvio vuodelle 2024 on 287,2 milj. euroa, jossa vähennystä kuluvaan vuoteen on 4,2 prosenttia. Verotuloarvio sisältää kunnallisvero-, kiinteistövero- ja yhteisöverokertymän.

Lahden veroprosentit 2023 ja vuodelle 2024 esitettävät veroprosentit:

			Kiinteistöveroprosenttivälit	
Lahden kaupunki	2023	Esitys 2024	2023	2024
Tuloveroprosentti	8,11	8,1		
Yleinen kiinteistöveroprosentti	1,35	1,35	0,93–2,00	0,93–2,00
Maapohja*		1,35	0,93–2,00	1,30–2,00
Vakituinen asuinrakennus	0,60	0,60	0,41–1,00	0,41–1,00
Muu kuin vakituinen asuminen	1,35	1,35	0,93–2,00	0,93–2,00
Rakentamaton rakennuspaikka	4,00	4,00	2,00–6,00	2,00–6,00
Yleishyödyllinen yhteisö	0,60	0,60	0,00–2,00	0,00–2,00
Voimalaitos	3,10	3,10	0,93–3,10	0,93–3,10

*Hallituksen esitys kiinteistöverolain muuttamisesta 1.1.2024

Verotulolaskelmat ja verotulojen kehitys:

Kunnallisverokertymäksi vuodelle 2024 arvioidaan 210,5 milj. euroa, jossa on alenemaa edellisvuoteen 4,9 prosenttia. Kunnallisverotuottoon vaikuttavat hallitusohjelman mukaiset veroperustemuutokset sekä tulo- ja työllisyyskehitys sekä sote-uudistus. Kuntien verorahoitusta siirrettiin vuonna 2023 valtiolle hyvinvointialueiden rahoituksen kattamiseksi (sote-uudistus), mikä leikkasi verovuoden 2023 kunnallisveroja 12,64 prosenttiyksiköllä ja yhteisöveroja noin kolmanneksella. Uudistuksen vaikutus tulee merkittävimmin näkymään vuoden 2024 tilitettävissä

verotuloissa, jotka eivät enää sisällä merkittäviä jäännösveroja aiemmilta vuosilta. Kunnallisveroprosentin pyöristämisen 0,01 %-yksikköä alaspäin arvioidaan alentavan tilityksiä 0,2 milj. euroa.

Veroperustemuutosten aiheuttamat vaikutukset verotuottoon kompensoidaan nettomääräisesti kunnille valtionosuusjärjestelmän kautta. Vuonna 2024 niitä ovat mm. ansiotuloverotuksen indeksitarkistus, työtulovähennyksen kasvattaminen pieni- ja keskituloisia painottaen, työtulovähennyksen ikään perustuvan korotuksen uudelleen kohdentaminen, matkakuluvähennyksen omavastuu nostaminen 900 euroon sekä kotitalousvähennyskokeilun jatkaminen.

Kunnallisverokertymää kasvattaa työttömyysturvamaksuihin vuodelle 2024 esitettävät alennukset sekä työllisyystavoite. Kertymää alentaa työttömyys- ja sosiaaliturvaetuihin tehtävät indeksijäädtykset sekä muutokset niiden myöntämisperusteisiin.

Kiinteistövero on vuosittain maksettava, kiinteistön omistukseen perustuva vero, jossa kiinteistön omistaja on verovelvollinen.

Kiinteistövero maksetaan kiinteistön sijaintikunnalle (kiinteistöverolaki 654/1992 § 1).

Kiinteistöveron tuottoarvio vuodelle 2024 on 47,0 milj. euroa, jossa nousua kuluvaan vuoteen nähden on 1,1 prosenttia. Kiinteistöverotus siirtyi vuonna 2020 verovelvolliskohtaiseen verotuksen valmistumiseen, minkä vuoksi kiinteistöverot erääntyvät osittain maksettavaksi verovuotta seuraavan tammi-helmikuun aikana ja siirtyvässä osuudessa on vuosittaista poikkeamaa. Kiinteistöverotulojen nousu johtuu pääosin rakennusten verotusarvojen kasvusta (rakennusten jälleenhankinta-arvoja on korotettu).

Kiinteistöverolaskelmissa on huomioituna lausuntokierroksella oleva hallituksen esitys kiinteistöverolain muuttamisesta 1.1.2024. Hallitus esittää, että maapohjan kiinteistöveroprosentti eriytettäisiin yleisestä kiinteistöveroprosentista ja sen vaihteluvälin alaraja korotettaisiin yleisen kiinteistöveroprosentin alarajasta 0,93:sta 1,30:aan. Yläraja säilyisi 2,00 prosentissa. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2024. Lahden nykyinen kiinteistöveroprosentti on korkeampi kuin uusi alaraja, eikä mahdollinen muutos siksi suoraan vaikuta Lahden kiinteistöverokertymään. Mahdolliseen muutokseen tulee varautua ja vahvistaa maapohjan kiinteistöveroprosentti ehdollisena.

Yhteisövero on osakeyhtiöiden ja muiden yhteisöjen maksama tulovero, jonka määrä on 20 prosenttia yhteisön verotettavasta tulosta. Yhteisövero tilitetään valtiolle ja kunnille säädettyjen jako-osuuksien perusteella. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan vuoden 2024 alusta valtion jako-osuus on 76,31 prosenttia ja kuntien jako-osuus 23,69 prosenttia yhteisöverokertymästä (verontilityslaki 532/1998 § 12 f, 1301/2022).

Lahden yhteisöverolaskelma perustuu Kuntaliiton veroennustekehikon avulla laskettuihin arvioihin yhteisöveron kehityksestä. Tuottoarvio on 29,7 milj. euroa, jossa on laskua edellisvuoteen noin 6,9 prosenttia. Yhteisöveron tuloarvion lähtökohtana on viimeisimmän valmistuneen verotuksen mukainen yhteisövero, kuitenkin huomioiden muutokset verotuksessa ja talouden kehityksessä. Vuonna 2024 tapahtuva työnantajan työttömyysvakuutusmaksun alentaminen 0,72 prosenttiyksiköllä arvioidaan kasvattavan kaupungin osuutta yhteisöveron tuotosta. Vuoden 2024 yhteisöverot eivät sisällä enää merkittäviä määriä sote-uudistukseen liittyviä, vanhojen yhteisöverotulojen jako-osuuksien perusteella tilitettäviä jäännösveroja, mikä laskee tuotto-odotusta.

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja

nro 8

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Kh: Kv

KV: Ote 14.11.2023 controller Maija Laine

Liitteet

- 18 Vaikutusten ennakkoarviointi, vuoden 2024 tuloveroprosentista ja kiinteistöveroprosenteista päättäminen

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja

nro 8

Lahden kaupunki, Kaupunginvaltuusto, 13.11.2023

§ 117

Valtuustoaloite: Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustoimikunnan perustaminen

41/00.01.01.04/2021

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Hallintojohtaja Anniina Kovero p. 044 7161 416

Henkilöstöjohtaja Mira Keitaanranta p. 050 559 4065

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginhallitus

Päätösehdotus

Kaupunginvaltuusto merkitsee aloitteen ja siitä annetun lausunnon tiedokseen todeten, että aloitteessa tarkoitettu asia on tullut tässä yhteydessä riittävästi selvitettyksi.

Perusteluosa / aiempi käsittely

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 06.11.2023

§ 373

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Mäkinen Mika

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus tekee kaupunginvaltuustolle seuraavan ehdotuksen:

"Kaupunginvaltuusto merkitsee aloitteen ja siitä annetun lausunnon

tiedokseen todeten, että aloitteessa tarkoitettu asia on tullut tässä yhteydessä riittävästi selvitettyksi."

Perusteluosa

Kaupunginvaltuusto päätti kokouksessaan 25.1.2021/8§ palauttaa asian valmisteluun seuraavin saatesanoin: "Vastaus aloitteeseen palautetaan valmisteluun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustoimikunnan tarpeen osalta. Aloitevastausta valmisteltaessa tulee toimikunnan tarve selvittää kunnolla:

- Kuulemalla kansalaisjärjestöjä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden tilasta ja toimikunnan tarpeesta Lahdessa.
- Selvittämällä niistä kaupungeista, joissa vastaava toimikunta toimii, kokemuksia, mahdollisia kustannuksia ja miten vastaavan toimikunnan työn valmistelu on näissä kuntaorganisaatioissa järjestetty.
- Kuulla valtuutettuja tai valtuustoryhmiä toimikunnan perustamisesta.

Vastauksessa keskitytään tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmiin ja lakisääteisiin velvoitteisiin, jotka eivät ole ainoa toimikunnan tarkoitus ja tarvetta tulee selvittää laajemmin kuin henkilöstöpalveluiden näkökulmasta. Toimikunnan olisi tarkoitus edistää (lakisääteinen velvollisuus) yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa ja antaa lausuntoja poliittiseen päätöksentekoon liittyvistä kysymyksistä ja tehdä ehdotuksia."

Valtuutettu Elisa Lientola ja 20 muuta valtuutettua 9.3.2020:

"Valtuustoaloite Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustoimikunnan perustamiseksi

Lahden kaupunki on hyväksynyt eurooppalaisen tasa-arvon peruskirjan, joka tukee kuntia ja maakuntia ottamaan sukupuolten tasa-arvon huomioon poliittisessa päätöksenteossa ja käytännön toiminnassa. Tasa-arvon peruskirja kattaa kuntien demokraattisen vastuun ja päätöksenteon, palvelut, työnantajaroolin, sukupuoleen perustuvan väkivallan ehkäisyn ja kestäväen kehityksen sekä yhdenvertaisuuden edistämisen moniperusteisen syrjinnän ehkäisemisenä.

Me allekirjoittaneet esitämme, että Lahden kaupunkiin perustetaan Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustoimikunta tai muu toimielin. Kaikkien järjestäytyneiden valtuustoryhmien jäsenistä koostuvan toimikunnan tehtävänä olisi ainakin:

- edistää ja seurata yhdenvertaisuuden ja sukupuolten tasa-arvon toteutumista kaupungin toiminnassa ja palveluissa
- seurata tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman toteutumista ja kehittää suunnitelmaa
- seurata ja arvioida päätösten sukupuoli- ja yhdenvertaisuusvaikutuksia
- tehdä esityksiä ja aloitteita kaupungille yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämiseksi
- antaa pyydettäessä lausuntoja tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta koskevissa asioissa
- laajentaa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa koskemaan myös luottamushenkilöitä
- luoda toimintamalli luottamushenkilöiden epäasialliseen käytökseen puuttumiselle

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustoimikunnan tulee olla erillinen toimielin, jotta se voi toimenkuvansa mukaisesti tarkastella mahdollisimman

objektiivisesti koko kaupunkiorganisaation toimintaa. Mallia toimikunnan työhön ja toimenkuvan laadintaan voi ottaa esimerkiksi Helsingin kaupungin Tasa-arvotoimikunnan ja Yhdenvertaisuustoimikunnan sekä Oulun kaupungin Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustoimikunnan toimenkuvista ja kokemuksista.

Lahden kaupungin strategian arvot ovat yhteistyö, avoimuus ja vastuullisuus. Strategian tavoitteina on uudistaa kaupunkikonsernin toimintatapoja (B3) ja rakenteita sekä tehdä Lahdesta tasa-arvoinen, suvaitsevainen ja turvallinen kaupunki (C2). Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustoimikunta tukisi strategian arvojen ja tavoitteiden edistämistä kaupungissamme.”

Vastaus valtuustoaloitteeseen

Tausta ja lainsäädäntö

Kuntien yhtenä tehtävänä on edistää toiminnassaan yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä estää välitöntä ja välillistä syrjintää. Käytännössä tämä tapahtuu osana monia eri tehtäväkokonaisuuksia: päätöksentekoa, toiminnan ja talouden ohjausta ja johtamista, palveluiden järjestämistä ja tuottamista sekä työnantajatehtäviä. Kyse ei ole erillisestä lisätehtävästä, vaan toimintatavoista, joilla lisätään asiakas- ja työntekijälähtöisyyttä ja palvelujen laatua.

Lakisääteisesti kunnallisten viranomaisten on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Edistämistoimenpiteiden on oltava viranomaisen toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia. Viranomaisella on

oltava suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 8§:n mukaan ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (8.8.1986/609) mukaan viranomaisten tulee kaikessa toiminnassaan edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti sekä luoda ja vakiinnuttaa sellaiset hallinto- ja toimintatavat, joilla varmistetaan naisten ja miesten tasa-arvon edistäminen asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa.

Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämismääräys koskee kuntaa työnantajana, koulutuksen järjestäjänä ja palvelujen tarjoajana.

Suunnitelmat ja asiakirjat

Kaupunginhallitus on 22.2.2021/74§ hyväksynyt henkilöstöpoliittiset linjaukset, joiden kokonaistavoitteena on osaltaan edistää yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumista. Kaupunginhallitus seuraa tavoitteiden toteuttamista.

Viranomaisilla tulee olla tehtynä tarvittavat suunnitelmat yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämiseksi. Lahden kaupungilla on YTR:ssä 14.11.2022 hyväksytty henkilöstön tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma.

Lahden kaupungin tuottamien palveluiden osalta kukin toimielin osaltaan päättää erilaisista suunnitelmista sekä seuraa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista tarvittavilla tavoin. Esimerkiksi

sivistyslautakunta hyväksyy vuosittain perusopetuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman, joka koulutuksen järjestäjän on laadittava.

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt epäasiallisen käytöksen käsitteleminen luottamustoimielimessä -toimintaohjeen ohjeellisesti noudatettavaksi 25.1.2021 § 13.

Lisäksi Lahden kaupungin henkilöstölle on olemassa antirasisimikoulutuskokonaisuus, joka koostuu videoista sekä videoita täydentävistä teksteistä ja tehtävistä. Työkirjasta löytyy antirasistinen sanasto sekä kunkin videon sisältöön liittyviä oman ja työyhteisön toiminnan reflektointiin ohjaavia tehtäviä ja harjoituksia.

Kansalaisjärjestöjen kuuleminen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden tilasta ja toimikunnan tarpeesta Lahdessa

Yhdistyksille ja järjestöille on tehty kysely tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden tilasta ja toimikunnan tarpeesta Lahdessa loppuvuonna 2022. Kysely avattiin uudelleen vastattavaksi kesäkuussa 2023. Kysely lähetettiin laajalla jakelulla, kyselyyn saatiin kuitenkin vain 37 vastausta.

Kysymykseen: ”Millaisena koette tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden tilan Lahdessa?” vastauksista n. 36 %, koki tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden tilan Lahdessa hyväksi n. 36 % huonoksi ja n. 28 % ns. neutraaliksi.

Avoimissa vastauksissa tuotiin esille niin hyviä kuin huonoja kokemuksia tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden tilasta Lahdessa. Koettiin muun muassa, että moni asia on hyvin, mutta erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien yhdenvertaisuus ja tasa-arvo jää monesti huomiotta. Muutamassa vastauksessa todettiin, että Lahti ei poikkea tasa-arvo-osaamisessa muista kaupungeista tai kunnista.

Kyselyyn vastanneista 59 % piti toimikunnan perustamista tarpeellisena, 19 % ei kokenut toimikunnan perustamista tarpeellisena ja 22 % ei osannut sanoa.

Selvitys kaupungeista (Helsinki, Espoo, Turku ja Oulu) joissa vastaava toimikunta toimii, kokemuksia, mahdollisia kustannuksia ja miten vastaavan toimikunnan työn valmistelu on näissä kuntaorganisaatioissa järjestetty.

Helsinkiin, Espooseen ja Ouluun on perustettu erilliset toimielimet seuraamaan yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumista. Turussa on aiemmin toiminut erillinen toimikunta jonka tehtävät on soteuudistuksen myötä siirretty hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunnan tehtäviin.

Toimikunnilla ei ole päätösvaltaa. Toimikuntien tehtävänä on pääsääntöisesti seurata, antaa lausuntoja ja tehdä ehdotuksia yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämiseksi. Kaikkien vertailukaupunkien toimikunnille lähetettiin kysely kokemuksista tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustoimikunnan toiminnasta, toimikunnan kustannuksista ja budjetista sekä kysymys miten toimikunnan työn valmistelu on kaupungissa organisoitu. Kysely lähetettiin valmisteluorganisaatioille.

Kaupunkiorganisaatiot ovat hyvin eri tavalla rakennettu eri kaupungeissa. Oulussa ja Helsingissä toimikunnan valmistelua hoitaa viestintäosastojen osallisuus ja neuvonta yksikkö. Espoossa valmistelusta vastaa konsernihallinnon monimuotoisuus ja osallisuus yksikkö. Espoossa on käynnissä organisaatiouudistus hyvinvointialueiden vuoksi, joka mahdollisesti vaikuttaa myös toimikuntaan.

Kaikissa muiden kaupunkien toimikunnissa budjetti koostuu toimikunnan kokouspalkkioista, ansionmenetyskorvauksista ja kokoustarjoiluista. Valmisteluun varattua budjettia ei mikään kaupunki kertonut vastauksissaan mutta, siihen viitattiin toteamalla, että laajamittainen toiminta asioiden edistämiseksi ja sen rahoitus tulee olla perustoiminnassa.

Kahden kaupungin osalta valmistelijat vastasivat kysymykseen kokemuksista toimikunnan toiminnasta. Toisessa vastauksessa todettiin, että toimikunta on nostanut tietoisuutta tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusteemasta niin luottamushenkilöiden, henkilöstön kuin kuntalaisten kesken.

Toisessa kokemuksessa tuotiin esiin, että toimikunnan on ollut vaikeuksia löytää profilia/omaa toimintakenttää horisontaalisessa teemassa varsinkin kun kaupungissa toimii myös useita muita vaikuttajaryhmiä, tästä huolimatta tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustoimikunnalla on ollut hyvää toimintaa mm. lakisäateisen suunnitelman työstämisessä

Valtuutettujen ja valtuustoryhmen kuuleminen toimikunnan perustamisesta

Valtuustoryhmiltä on pyydetty näkemykset tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustoimikunnan perustamiseen. Saaduista vastauksista erillisen toimielimen perustamista kannatti kaksi ryhmää (VAS, SDP). Seitsemän ryhmää (PS, KOK, Pro Lahti, Liike Nyt, Vihr, Kd, Keskusta) eivät kannattaneet erillisen toimikunnan perustamista. Toimikunnan tehtävien sisällyttämistä hyvinvoinnin- ja vapaa-ajan lautakunnan tehtäviin koettiin hyvänä ajatuksena muutamassa ryhmässä (Vihr, Kd).

Johtopäätökset

Lahden kaupunki edistää kaikessa toiminnassaan yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa, niin työnantajana, koulutuksen järjestäjänä kuin palveluiden tuottajana. Lahden kaupunki huolehtii lakisääteisten velvoitteiden täyttämisestä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmien osalta mm. henkilöstön tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman osalta. Kaupunginvaltuusto on myös hyväksynyt epäasiallisen käytöksen käsitteleminen luottamustoimielimessä -toimintaohjeen ohjeellisesti noudatettavaksi.

Lahden kaupungissa erillinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuus toimielin vaatisi erillisen valmisteluorganisaation ja resurssin. Erillisen toimielimen perustamisen sijaan tarkoituksenmukaisempaa on tiedottaa henkilöstöä, luottamushenkilöitä ja kuntalaisia aktiivisemmin olemassa olevista tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmista ja järjestää koulutusta henkilöstölle ja luottamushenkilöille näiden asioiden osalta. Valmistelijoita koulutetaan vuosittain toimielinpäätösten laatimisessa ja vuoden 2024 yhdeksi koulutettavaksi osa-alueeksi otetaan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkyväksi tekeminen kaupungin päätösteksteissä.

Joidenkin aloitteessa mainittujen kuntalaisten ja/tai kaupungin palvelujen tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta koskevien seurantatehtävien sisällyttämistä hyvinvoinnin ja vapaa-ajan lautakunnan tehtäviin, voidaan tarkastella tarvittaessa seuraavan hallintosäännön uudistuksen yhteydessä.

Toimenpidesuunnitelma:

- Tiedotetaan aktiivisesti tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmista henkilöstölle, luottamushenkilöille ja kuntalaisille.
- Varmistetaan että tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat ovat helposti löydettävissä kaupungin sisäisestä intrasta.

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja

nro 8

- Järjestetään henkilöstölle ja luottamushenkilöille koulutusta tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusasioista.
- Toimielinpäätösvalmistelijoiden vuoden 2024 yhdeksi koulutettavaksi osa-alueeksi otetaan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkyväksi tekeminen kaupungin päätösteksteissä.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Kh: KV

Kv: -

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja

nro 8

Lahden kaupunki, Kaupunginvaltuusto, 13.11.2023

§ 118

Parlamentaarisen työryhmän esitys Lahden kaupungin toiminnan ja talouden tasapaino-ohjelmaksi vuosina 2024-2027

485/00.01.02.05/2023

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Talousjohtaja Tiina Mörsky, p. 050 383 6502

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginhallitus

Päätösehdotus

Kaupunginvaltuusto merkitsee tiedoksi parlamentaarisen työryhmän esityksen Lahden kaupungin toiminnan ja talouden tasapaino-ohjelmaksi vuosina 2024-2027.

Perusteluosa / aiempi käsittely

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 06.11.2023

§ 376

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Mäkinen Mika

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää hyväksyä parlamentaarisen työryhmän esityksen Lahden kaupungin toiminnan ja talouden tasapaino-ohjelmaksi vuosina 2024-2027.

Samalla kaupunginhallitus tekee kaupunginvaltuustolle seuraavan ehdotuksen:

“Kaupunginvaltuusto merkitsee tiedoksi parlamentaarisen työryhmän esityksen Lahden kaupungin toiminnan ja talouden tasapaino-ohjelmaksi vuosina 2024-2027.”

Käsittely

Keskustelun kuluessa jäsen Jouni Kaikkonen teki seuraavan muutosehdotuksen: "Muutetaan talouden tasapaino-ohjelman taulukossa sivistyksen palvelualueen osuus vastaamaan sivistyslautakunnan päätöstä vähentämällä Toimintamenot-kohdassa sivistyksen palvelualueen vuoden 2025 lukua 333 400 eurolla (luku muutoksen jälkeen -494 100 euroa) ja vuoden 2026 lukua 666 600 eurolla (luku muutoksen jälkeen -462 100 euroa). Sivistyksen palvelualueen yhteissumma on muutoksen jälkeen -3 883 700 euroa."

Muutosehdotus raukesi kannattamattomana.

Perusteluosa

Kaupunginvaltuusto päätti 28.11.2022 § 127 käynnistää parlamentaarisen valmistelun talouden tasapaino-ohjelman laatimiseksi vuosille 2024-2026. Ohjelmassa tulee huomioida valtuuston vuonna 2021 asettaman parlamentaarisen ryhmän valmistelemat ja kaupunginhallituksen 16.1.2023 § 14 päättämät periaatelinjaukset.

Kaupunginhallitus nimesi 30.1.2023 § 38 parlamentaarisen työryhmän, jonka tehtävänä on tehdä kaupunginhallitukselle esitys talouden tasapaino-ohjelmasta.

Parlamentaarinen työryhmä on valmistellut ohjelmaa helmi-lokakuun 2023 aikana ja 5.10.2023 kokouksessaan päättänyt esittämään Lahden kaupungin toiminnan ja talouden tasapainottamista 50 milj. eurolla neljän vuoden aikana, vuosina 2024–2027.

Menojen kasvun hidastumiseen kohdennetaan 9,5 milj. euron tavoite, josta konsernihallinnon palvelualueelle kohdennetaan 2,6 milj. euroa ja sivistyksen palvelualueelle 4,9 milj. euroa. Toimintatulojen kasvun odotusta lisätään 0,5 milj. euroa, jolloin kaupunkiympäristön palvelualueelle asetetaan 2,5 milj. euron nettomääräinen toimintamenojen kasvun hidastumisen ja tulojen kasvun tavoite. Tavoitteena on palvelualueiden toiminnan nykytason (ns. M-tason) säilyttäminen, joka tarkoittaa edellä mainittujen menojen kasvun hidastamisen toimenpiteiden korvaamista ensisijaisesti tuloja kasvattamalla. Menojen kasvun hidastamisen tavoitteisiin palataan ohjelman aikana vuosina 2024–2027, mikäli tulo-odotukset eivät toteudu.

Kaupungin kasvua ja elinvoimaa vahvistavilla toimenpiteillä tavoitellaan työttömyydestä aiheutuvien menojen alenemista yhteensä 5,0 milj. eurolla ja strategian mukaisten elinvoimatoimenpiteiden odotetaan lisäävän 5,0 milj. eurolla verotulojen kasvua yli sen, mitä yleinen talouden kehitys vaikuttaa verotulokehitykseen. Kaupungin hallussa olevan yhtiövarallisuuden ja muun omaisuuden tuoton pysyvälle lisäykselle asetetaan vähintään 30 milj. euron tavoite. Mikäli yhtiövarallisuuden ja muun varallisuuden tuottotavoite ylittyy, voidaan tuoton ylityksellä kattaa keskeisimpien palveluiden menojen kustannusten nousun leikkauspainetta. Varallisuuden myynnistä saatuja myyntituloja ei käytetä käyttötalousmenojen katteeksi, ainoastaan varallisuuden tuottoa.

Talouden tasapaino-ohjelmaan liittyy myös verotulojen lisäys mahdollisten veroprosenttien, kiinteistöverojen ja/tai kunnallisveron, korottamisella. Korotus voidaan välttää, jos omaisuuden tuoton kasvu kattaa 50 milj. euron talouden tasapainotusohjelmasta puuttuvan osuuden. Veronkorotus tarpeeksi arvioidaan tässä vaiheessa 12 milj.

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja

nro 8

euroa ja korotustarve arvioidaan ohjelman aikana, mikäli rakenteelliset uudistukset eivät toteudu.

Parlamentaarisen työryhmän esitys Lahden kaupungin toiminnan ja talouden tasapaino-ohjelmaksi vuosina 2024–2027 on liitteenä 1.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukiello

Toimenpiteet

Kh: ote talouspalvelut, palvelualueet ja taseyksiköt

Kh: Kv

Liitteet

- 19 Parlamentaarisen työryhmän esitys Lahden kaupungin toiminnan ja talouden tasapaino-ohjelmaksi vuosina 2024-2027

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja

nro 8

Lahden kaupunki, Kaupunginvaltuusto, 13.11.2023

§ 119

Kokouksessa jätetyt valtuustoaloitteet

27/00.01.01.03/2023

Päätös

Kaupunginvaltuusto päätti lähettää seuraavat kokouksessa jätetyt valtuustoaloitteet kaupunginhallituksen käsiteltäväksi:

- Valtuutettu Tuija Salorannan ym. valtuustoaloite: Esteetön koirapuisto Lahden keskustan alueelle
- Valtuutettu Jari Pykäläisen valtuustoaloite: Lahden kaupunki luopuu Pride-liputuskäytännöstään

Päätösehdotus

Kaupunginvaltuusto lähettää aloitteet kaupunginhallituksen käsiteltäväksi.

Perusteluosa

Hallintosäännön kaupunginvaltuustoa koskevien sääntöjen 9 §:n mukaan kokouskutsussa mainittujen asioiden käsittelyn jälkeen on valtuustoryhmällä ja valtuutetulla oikeus, ilmoitettuaan siitä aikaisemmin puheenjohtajalle, tehdä kirjallisia aloitteita kaupungin toimintaa ja hallintoa koskevista asioista. Aloite annetaan puheenjohtajalle sen jälkeen, kun se on esitelty valtuustolle.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja

nro 8

Toimenpiteet

kirjaamo

Liitteet

- 20 Valtuustoaloite Esteetön koirapuisto Lahden keskustan alueelle
- 21 Valtuustoaloite Lahden kaupunki luopuu Pride-liputuskäytännöstään

Kaupunginvaltuusto

Pöytäkirja

nro 8

Muutoksenhakuohje koskee pykäläiä: § 101, § 102, § 103, § 105, § 110, § 111, § 112, § 113, § 114, §

115, § 116, § 117, § 118, § 119

Lahden kaupunki

MUUTOKSENHAKUKIELTO

oikaisuvaatimus/kunnallisvalitus

Koska päätös koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa, kuntalain 136 §:n nojalla tästä päätöksestä ei saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta.

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja
Muutoksenhakuohje koskee pykäläiä: § 104, § 106, § 107, § 108, § 109

nro 8

Lahden kaupunki

VALITUSOSOITUS, kunnallisasiat

Valitusoikeus ja valitusperusteet

Kunnallisvalituksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä kunnan jäsen.

Valituksen saa tehdä sillä perusteella, että päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä, päätöksen tehnyt viranomainen on ylittänyt toimivaltansa tai päätös on muuten lainvastainen.

Valitusviranomainen

Hämeenlinnan hallinto-oikeus

Yhteystiedot

www.oikeus.fi/hallintooikeudet/hameenlinnanhallinto-oikeus

Raatihuoneenkatu 1

13100 Hämeenlinna

029 56 42210

faksi 029 56 42269

hameenlinna.hao(at)oikeus.fi

Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa

<https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet/#/>

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja
Valitusaika ja sen alkaminen

nro 8

Kunnallisvalitus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä yleisessä tietoverkossa. Annettaessa päätös asianosaiselle tiedoksi hänen suostumuksellaan sähköisenä viestinä hänen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon kolmantena päivänä viestin lähettämisestä, jollei muuta näytetä.

Muuta tiedoksiantotapaa käytettäessä asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä, saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksisaantitodistukseen merkittynä aikana. Valitusaika taloudellisin ja tuotannollisin perustein tehdystä irtisanomista koskevasta päätöksestä alkaa kulua vasta irtisanomisajan päättymisestä.

Valituksen muoto ja sisältö

Valitus tehdään kirjallisesti. Myös sähköinen asiakirja täyttää vaatimuksen kirjallisesta muodosta.

Valituksessa, joka on osoitettava valitusviranomaiselle, on ilmoitettava:

- päätös, johon haetaan muutosta;
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi;
- vaatimusten perustelut;
- mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Valituksessa on lisäksi ilmoitettava valittajan nimi ja yhteystiedot. Jos puhevaltaa käyttää valittajan laillinen edustaja tai asiamies, myös tämän yhteystiedot on ilmoitettava.

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja

nro 8

Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä hallintotuomioistuimelle.

Valituksessa on ilmoitettava myös se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (prosessiosoite). Mikäli valittaja on ilmoittanut enemmän kuin yhden prosessiosoitteen, voi hallintotuomioistuin valita, mihin ilmoitetuista osoitteista se toimittaa oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat.

Valitukseen on liitettävä

- valituksen kohteena oleva päätös valitusosoituksineen, alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- selvitys siitä, milloin valittaja on saanut päätöksen tiedoksi tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Asiamiehen on tarvittaessa esitettävä valtakirja (HOL 32 §).

Valitusasiakirjojen toimittaminen valitusviranomaiselle

Valitusasiakirjat on toimitettava valitusviranomaiselle valitusajan kuluessa ennen sen viimeisen päivän virka-ajan päättymistä. Jos valitusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto tai arkilauantai, saa valitusasiakirjat toimittaa ensimmäisenä sen jälkeisenä arkipäivänä.

Omalla vastuulla valitusasiakirjat voi lähettää postitse tai lähetin välityksellä. Postiin valitusasiakirjat on jätettävä niin ajoissa, että ne ehtivät perille valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä.

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja
Tuomioistuinmaksut

nro 8

Tuomioistuinmaksulain (1455/2015) 2 §:n mukaan muutoksenhakuasian vireille panijalta peritään hallinto-oikeudessa ja markkinaoikeudessa oikeudenkäyntimaksuja ja hakemusmaksuja korvauksena asian käsittelystä ja suoritetuista toimenpiteistä tuomioistuimissa 4 ja 5 §:n poikkeuksia lukuun ottamatta. Valituksen käsittelyn maksullisuudesta saa tietoja valitusviranomaiselta. [Linkki tuomioistuinmaksulakiin \(1455/2015\)](#). Ajantasainen tieto hallinto-oikeuden oikeudenkäyntimaksuista [Tuomioistuinlaitoksen sivustolta](#).